

هيوآ

گووارڀي ٺه ده بي و زانستي به مانگي جاريك در ٺه چي

ٺماره - ١ - سال - ١ - گه لاويٺ (ته موز) ١٩٥٧

لهم ٺماره به دا

١ - ٺه ستيره به كي نوي	٨ - هه موگيان نه بهريك
٢ - ريگاي كامه راني	٩ - سونا ننه ودي پهردهي ميشك
٣ - زماني كوردي	١٠ - چه وه نه ري شه كر
٤ - ديواني	١١ - كونفوشيوس
٥ - تي كوش	١٢ - ٺه نوم و هي زي ٺه نوم
٦ - بر نارد شو	١٣ - بر نه توله سه نندن مه كه ره وه
٧ - چروكي ٺماره	١٤ - گه شتي موسيqa

هيووا

گوواریکی نهده بیو زانستی به مانگی جاریک دهر ته چی

ژماره - ۱ - سال - ۱ - گه لاوز (تهموز) ۱۹۵۷

پهره	لهم ژماره به دا				
۴	ماموستا - ع	۰۰	۰۰	۰۰	۱ - نهستیره به کی نوی
۱۴	شاگر فتاح	۰۰	۰۰	۰۰	۲ - ریگای کامهرانی
۱۸	عبدالقادر قهزاز	۰۰	۰۰	۰۰	۳ - زمانی کوردی
۳۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۴ - دیوانی هیوا
۳۳	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۵ - تی کوشین
۳۶	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۶ - برناردشو
۴۴	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۷ - چپروکی ژماره
۵۱	۸ - هه موو گیان له به ریک : گورینی شیخ حسن شیخ معروف				
۵۵	۹ - سوتاننه وهی په ردهی میشک : دوکتور عبدالرحمن				
۵۹	۱۰ - چه وه نه ری شه کر : جه مال عبدالکریم فؤاد				
۶۷	۱۱ - گونفوشیوس : فاضل				
۷۱	۱۲ - نه توم و هیزی نه توم : ووردی				
۷۲	۱۳ - بیر له توله سه نندن مه که ره وه !!				
۷۵	۱۴ - گه شتی مستر ریچ : وه رگری شه مال صائب				

وه گه لی شتی تریش نه خوینیته وه

پیشگی

سو پاسی ئه و پیاوه دل سوزانه ئه که یین که له هه مو روویه که وه
بوده رهینان و پیشکەش کردنی ئه م گوواره یارمه تی یان داوه وه ئیمه پیش
بهم هویه وه وا گوواری هیوا پیشکەش به و نشستمان پهروه رو زانایانه
ئه که یین که له زور ده میکه وه له پیناوی خزمه تی زانستی و دارشتنی پنچینه ی
زمانی کوردی یا تی کوشاون و ره نج ئه دن •

انجا هیوا به هیوایه نو سه ران و زانایان به نوسینی پرسوو دی
زانستی و ئه ده بی ، په ره کانی و هها برا زینریته وه که هه مو کهس شانازی
پیوه بکات و بتوانین بلین ئیمه پیش له جیهانی ئه ده ب و خوینده واری یا
ناومان له ناو ناوانا هه یه •

چونکه له چه ر خه دا هه مو نه ته وه به ئه به پیی راده ی پیشکەوتنی
زانست و بهرزوو نزمی ئه ده بی خوی دینه کایه و ناوبانگی ئه بیو ئه ناسریت •
وه هه ر به م ئامانجه پروژه تگا له ئه دیب و شاعرو نوسه ره به ریزه کان
ئه که یین که ئه م گوواره ساوایه به هی خویان بزانی و دلنیاش بن که
به نیازی خزمه ت کردن و پیشکەوتنی زانست و ئه ده بی کوردی ئه م گوواره
بلاو ئه کریته وه و هیچ مه به سیکێ تری نیه •

له بهر ئه مه له سه رمان پیویسته هه مومان ئه رکی ژیاندن و خزمه ت کردنی
ئه م کوواره بگرینه ئه ستو • ئیتر به م ئاواته خاوینه وا چه پکه گولی نازه
پشکووتووی هیواتان پیشکەش ئه که یین وه پیشه کی سو پاسی
ئه و خوینده واره به ریزانه ئه که یین که سه ره رشتنی مان بگه ن و پیشنیاری
خویان بنووسن •

له شعری
کامه‌ران

کرریوهی ناسور ، له کیوی ژینا
له دل و گیانی ، بی هیزو تینا
لول نه خوا له ناو دهمی برینا
گریه‌م دیتنه گوی ، له نه‌غمه‌ی بینا

به‌لام . . به‌سته‌ی خه‌م له‌ده‌مم (نایه)
گورانیم ته‌نیا (نه‌غمه‌ی هیوايه)

و ش ب ك

يانه‌ی سه‌رکه‌وتن زورده‌میکه به ئاواته‌ویه له‌سه‌ر به‌رنامه‌ی خوی
ته‌و خزمه‌تانه‌ی له‌سه‌ریه‌تی بی‌کا ، ماوه‌یه‌کی زوره بو‌گه‌یشتن به‌م
ئامانجه‌ وینه‌ی په‌پوله‌ی عاشق بی‌شهو‌قی چرا ئه‌ندامه‌کانی ئه‌م یانه‌یه
هه‌ل ئه‌سورین ، وا له‌ئه‌نجاما له‌دوای مانوبوونو تی‌کوشانیکی زور
توانی‌یان ئیمتیازی گوواری هیوا وه‌ربگرن که‌ئه‌مه‌یش ئاواتیکه هاته‌وی
چونکه هیوا به‌م هیوایه ده‌رئه‌چیت که‌ده‌رکای‌میشکی چه‌پس‌کراوی
خوینه‌واران و شاعران بکاته‌وه‌و له‌پیناوی به‌رزی ئه‌ده‌ب و باوی
خوینده‌واری یا هیزی قه‌له‌م یان بخه‌نه‌وه‌کارو خزمه‌تیک بکه‌ن .

له‌به‌رئه‌مه زور به‌گه‌رمی تکا ئه‌هه‌مو نیشتمان په‌روه‌ریکی دلسوز
ئه‌که‌ین له به‌سه‌رهاتوی روژانی رابوردوی ئه‌م یانه‌یه بیورن که‌لانه‌ی
هه‌مو‌کوردیکه‌و به‌پییوستی بزائن زور به‌گه‌رمی ئه‌هه‌مو روویه‌که‌وه
یارمه‌تیمان بدن و بینه‌پشمتیوان ئیترسوپاس بو‌هه‌مو نیشتمان په‌روه‌ریکی
دلسوز که‌بیانه‌وی یارمه‌تی گه‌لی دواکه‌وتوی خویان بدن .

— به‌لامه‌وه گرنگ نیه که‌پیرو باوه‌ری توم به‌دل‌بی بوئه‌وه‌ی له‌سه‌رت
هه‌ل‌بدمی ، به‌لام تا مردن پاریزگاری ئه‌و چه‌قه‌ت ئه‌که‌م که‌بتوانی
پیرو باوه‌ری خوت به‌سه‌ربه‌ستی ده‌ربری .

قولتیر

ئەستىزە يەككى نوى

لە ئاسوى ئاسمانى ويژهى كوردا

سوله يمانى : ماموستا - ع -

ئوخى ئەوا ئەستىزە يەككى گەشى تىرىش لە ئاسوى ئاسمانى ويژهى،
كورده وه هەل هات ، ئەو ئاسمانى كەوا « گەلاويژ » ى جوانە
مەرگ چەند ساليك زور دلسوزانە بەتەشكى زىرىنى كەلو قوژنى
كەلە پورى ويژهى گەلى كوردى روناك كرده وه هەمو كوردىكى
خويئەوارى شارەزا لە گەلاويژ ئەزانىت كەچون لە گەلاويژى
ئاسمانى ئەم زەويه بوزەوى بەورشەو پرشە تىرى لە ئاسمانى
ويژهى كورده وارىدا بو كوردو ويژهى كورد ، تالەناكاو ليمان
ئاوابو و داخى نا بە جەرگى هەموانە وه چاو برىنە
ئاسومان بى كەلك بوو جارىكى تره رههەل نەهاتە وه ، بەلام
وايستا لەجى گەلاويژ وه لە ئاسوى هيو او (هيو) لە دەم كەل
دەركەوت و هەل هات هيو مان وا بە ئەو پەيامەى كە (گەلاويژ)
هەلى گرتبو وه پەيمانى دابو كەبىگە يەنىت بە ئامانج و فرىانە كەوت
ئەمجا (هيو) هەلى گرىت و دلسوزانە بى بات بەريو ، بە تايە
يە تى لەم روژانەدا كەوا روژنامەو گووار لە هەمو روژانى رابوردو
زىاتر پيوستن بو گەلان ، گەلى كوردىش ئەتوانم بلىم لە هەمو
گەلانى تى گىتى زىاتر پيوستى بە روژنامە و گووارە چونكە
كەمو كورى ويژه يى و ئابورى و كومەلايەتى و هيجگار
زورى هەيه كە پيوستيان بە لى دوانو چارە كردنە ، بەلام لە بەر
ئەوهى (هيو) گووارىكى ويژى يە منىش ناچار تەنھا باسكى كورتى

که مو کوریه ویژه بیهکان وه پیوستی سه‌رسانی (گوواری هیوا)
به‌رامبه‌ر بهو که مو کوریانه تان بوئه‌که‌م *

گومانی تیانه که گه‌لی کورد وه‌کو هه‌مو گه‌لانی تر خاوه‌نی
ویژه و میژوویه‌کی ویژه‌یی زه‌به‌ندو به‌نرخه ، به‌لام داخی
گرانم له‌به‌ر گه‌لیک هو خوینده‌وارانی دلسوز بویان نه‌کراوه و
نه‌یان توانیوه خه‌ریکی یوژاندنه‌وه و پیش خستی ویژه و نویسه‌وه‌ی
میژووی ویژه‌ی کوردی ببن ، بویه‌ئه و سامانه به‌نرخه که‌هه‌ر
هه‌لبه‌ستیگ یان وو تاریک یان **** یان **** له‌مشتی گه‌وه‌ه‌ر
زور به‌نرخ تره - به‌داخه‌وه ئه‌لیم - گه‌لیکی لی فه‌وتاو وون بو ،
به‌لام له‌گه‌ل ئه‌وه‌شا ئه‌وه‌نده‌ی که‌ئینتاش ماوه جیگه‌ی شانازی
هه‌مو کوردیکه و به‌لگه‌یه‌کی زور گه‌وره‌یه بو ئه‌ وه‌ی که‌وا
نه‌ته‌وه‌ی کورد خاوه‌نی سامانیکی ویژه‌یی ئه‌و تویه که‌ میژوو نوسانی
ویژه سه‌رسام ئه‌کات ، وه‌ دوای بوژاندنه‌وه و پیش خستی به‌سه
بو ئه‌وه‌ی بمان گه‌یه‌نیتیه ریزی ده‌وله‌مه‌ندترین نه‌ته‌وه‌ی سه‌ر
زدمین له‌ویژه دا *

که‌وا بو خوشکی به‌ریزی (گه‌لاویژ) ی جوانه‌مه‌رگت هه‌ر
وه‌کو چون به‌سه‌ر هه‌مو گیرو گریفیتکا سه‌ر که‌و تیتو هه‌ل هاتی
هه‌ر وه‌هاش ئه‌بیت نیازت به‌رزو پیروز بیت و خو به‌خت کردنو
تی کوشان له‌پیناوی زیندو کردنه‌وه و پیش خستی ویژه‌ی کوردیا
ئاوات بیت ، پیوسته‌ئه‌وه‌نده‌ش بزانت که‌وا کاریکی پیروزو باریکی
گران له‌سه‌ر شانوه ریگه‌یه‌کی دوورو دریزی پر درکو دالت
له‌به‌ره ئه‌بی بی‌بریت بو ئه‌وه‌ی په‌یامی پیروزت به‌جی بینیت
بو بی‌گه‌یه‌نیتیه ئامابخ سابو پشه‌وه‌و دلنیش به‌بی که‌س نیت *

رنگای کامه رانی

نووسینی: شاکر قناع

کامه رانی

کامه رانی یان سه عادهت ئه و پهری مرازی هه مو لایه کمانه • که س نیه بو کامه رانی تی نه کوشی ، له راستی یا هه مو کرده ووه کاریکمان رووه و کامه رانی ئه چی • وه ئه گهر ژین کامه رانی ی لی بکه یته ده ری ئه بیتسه دوزه خ که له مردنیش خراپتره • که واته کامه رانی ئامانجی هه مو که سیکه وه نیازی هه ره نازداری هه مو گیان له به ریکه • وه بو هه ر بابته کیکی ژیانه تی کوشین ، وه هه ر شتومه کی په یدا که بین وه به هه ر جوریک بجوولینه ووه مه به سمان گه یشتن به کامه رانیه •

که واته کامه رانی ئاواتی ژیانه ، نیشانه ی زینده گانی و سه ر که وتن و به ر که وتنه له ژیانا به لکو جوانی ی ژین و گیانی ژیانه • کامه رانی ش که هینده نازه نین و نازدارو نرخ داره له به رچاوی هه مو لایه کمان رازیکی خوایی یه ، خوا بویه وای لی کردوو ، بیاو تی کوشی و که لک به خشی و له ده ستووری خوایی شاره زابی و له ریگس پی ره وی کردنی ده ستوری خوایی یه وه له خوا نزیك بیتسه وه وه پیاو له ریزه ی گیان له به رو درنده وه بو پایه ی بیاوچاکی وه بیتسه یه کیك له که لک به خشی و چاکیا وه ک قریشه بی • ئه وسه سه ره زه وی بیتسه یانه یه کی بیاوچاکان ، برازیتسه وه به دادو چاکیه پهره ری یه وه ، بیتسه به هه شتیکی خوایی که هه مو که س تیلا دلخوش بی و سه رفرازو کامه ران بی • که وابوو کامه رانی شتیکی پیروزو به رزه ، خوشه و بیستی خه لک و خوایه وه ئامانجی هه ر دوو لایه • به لام

ٲايا ٲه توانين به ٲاسانين بگهين به کامه راني ؟ ... ريگايه ك هه يه بي گرين
تابو کامه راني مان به ريت ؟ ... کامه تا ٲه وريگايه ؟ ... و ٲچون ٲه بي
به وريگايه دا بروين ؟ ... گوي گرن بام هه نگاو به هه نگاو بو ٲه م
ريگايه تان به م .

كه ٲياو له دا يك ٲه بي خوا له دليا سيانزه جور (ٲاره زوي نه ژاد)
دروست ٲه كات . له م ٲاره زووه نه ژادانهش ٲه لو ٲو ٲه ٲته ووه . له م ٲاره زووه
گه و رانه و ٲچو كانهش كه جار و بار يه ك ٲه گرن و تيكه ل ٲه بن و گه لي ٲاره زووه
ٲاواتي تر ٲه يدا ٲه بن ٲه مانه هه ر كاميكيان ٲيك هاتن ، كامه راني ٲيك ديت
و ٲياو هه ست به كامه راني ٲه كات . به لام كه ٲچينه ووه سه رنج و بنا و انيان
هه مو ٲه چنه ووه سه ر ٲه وسيانزه ٲاره زووه نه ژاده . جائه م ٲاره زووه انهن كه ٲياو
ٲه خنه گه ر ، و ٲياو به م ٲاره زووه انه ووه هه ستي خوي ٲه تواني ٲيازي ،
و ٲه تواني ژياني خوي به ريوه به ري . و ه كو مه له ي ٲاده ميزاديش
به زه و ٲيشكه و تن و ه كامه راني و ه تن دور و ستي به ري له ژيانا . و ديان
به رده و داو خستن و سه ر گه ر داني و هه ژاري و نه خوشي و دلته نكي به ريت .
كه واته ٲه م ٲاره زووه انه له خويانا نه خرا ٲن و نه چاكن . به لام ٲه وريگايه ي
كه ٲيمه ٲه يگرين تا ٲيكيان به ينين و ه به كامي دلي خومان بگهين ، چاكي و
خرا ٲيمان ده ر ٲه خات . بام نمونه يه كتان له م با به ته ووه نيشان بده م .
يه كي له و ٲاره زووه انه ٲه وديه كه ٲياو هه زله ره گه زي ژن ٲه كات .
ٲه م ٲاره زووه خوي نه نكي تيانيه و خرا ٲنيه . به لام ٲه گه ر هات و ٲيمه
ٲه وژنه ي هه زي لي ٲه كه ين به زور له مالي يا وكي مان دا گير كرد ، يا خود
فران مان ، ٲه ووه دياره كه كرده و يه كي خرا ٲمان كرد ووه و ٲه ووه نده ي
له ده ست كه و تني ٲه وژنه دا ٲي كامه ران ٲه بين ، ٲه ووه ندهش ناخوشيمان
ديته ري له و زور داريه ووه كه كردمان له ژنه كه و له كه س و كاري ژنه كه و
له كو مه لايه تي و له حكومه ت . له ٲه نجاما شيريني و تالي مان و ه كه يه كي

لی دیته وه بگره تالی مان له شیرینی مان پتره بی • چونکه نه وره وشته ی گرتمان
بو پیک هینانی نه و ناره زووه مان ره وشیتکی خراپه ، نه خه لک ،
نه حکومت ، وه نه خوا په سه ندی ناکات به لام نه گهر ئیمه نه وره مان
له سه ر ده ستوری خوابی خواست له باو کی وه به خوشی خوی
ماره مان کرد دیاره که کامه رانیه که مان کامه رانیه کی ته واو په سه ند نه بی •
چونکه هه م ناره زویه کی دلی خومان مان به جی هینا ، هه م نازاری
دلی که شیمان نه دا وه هه م فه رمانی خوابی و کومه لایه تی و حکومت شیمان
نه شان •

که واته هه ر ته نیا به ناره زو پیک هینان ، کامه رانیمان پیک نایه ت ،
نه بی ریگی ناره زو پیک هینان شیمان له ده ستوری خوابی و خه لک و
حکومت نه چیته دهره وه •

ده ستوری خوابی له سه ر دو بنچینه یه :-

۱ - چاکه کردن ، ۲ - خراپه نه کردن •

جا هه رشتیک نه که یه به لای خوا وه دوروستو په سه ند به و مه رجی
شتیکی چاکه بی بو خومان یان بو خه لکی ، پاش نه وه نه وشته زیانیشی بو
که س تیا نه بی •

داد په روه ری راستکویی ، سه ر راستی ، دلسوزی ، ده س پاکی ،
سه ر به ستی ، نازادی ، داوین پاکی ، دل خاوینی ، به ناری ، رو خوشی
نه م ره وشته چاکانه هه مو بابه تی ژینیکی پر کامه رانین • چونکه هه مو
به لگهی نه وه ن که خوا نه ناسین وه باوهر به خواو به ده سه لاتی خوا نه که یه
که به پی ی کرده و مان یان سزیمان نه دات و دیان چاکه مان نه دات وه ،
له بهر نه وه پیویسته بزاین که خواناسی و کرده وه ره وشتی چاکیش
ریگایه کی گرنگن بو کامه رانی ، وه هه ر ریگایه ک بگرین بو پیک هینانی
ناره زوه کانی نمان نه بی له سه ر نه م بنچینه ی خواناسی و چاکیه دای مه زرینین

ټه گینې به کامه رانی ناگهین • وټه گهر به کامه رانیس بگهین ته مه نی زور
دریژ نابیت وټه زوری پی ناچی ټه وټه ندهی کامه رانیکه و پتریش ته نگانه و
تهنگو چه له مه مان دیته زری وټه کامه رانیه که مان له پیر ټه بانه وټه •

دهستوری کومه لایه تی

له هه مو گهل و کومه لیکه رده و شتو خو په پيدا ټه بیت وټه هم رده و شتو
خووانه له ټه نجاما. ټه بنه دهستوری ژبانی ټه و کومه له ټه هم دهستوران هس
ټه گهر بشکینزین ټه وټه دياره له لایه ن کومه له وټه پیاو توشی گرو گرفت و
دهردی سهری دیت وټه گهر پی رده وی کرین ټه وټه دياره پیاو خوی له وټه پی
کومه لو نازاردانی ټه پاریزیت • جاکه وټه ختی تی ټه کوشین بوپیک هینانی
ټاره زوی دل مان پیویسته ههر وټه پی رده وی دهستوری خوایی بکهین
هه روه ها • پی رده وی ټه هم دهستوری کومه لایه تی بهس بکهین • وټه هیچ
گیره و کیشه په ک بوخومان په پيدا نه کهین •

دهستوری حکومتی

دهستوری حکومتی یان له سهر بنچینه ی رده و شتو خو و دهستوری
کومه لایه تی وټه میان له سهر دهستوری خوایی وټه میان له سهر هه رده و دهستور
دائمه زری • جاکه وټه دهستوری حکومتیش پیویسته راگیری
ونه شکینزی •

به لام ټه گهر هاتو دهستوری کومه لایه تی وټه میان دهستوری حکومتی
پیچه وانه ی دهستوری خوایی وټه ستان ، تو پیویسته دهستوری خوایی
راگریت له پیک هینانی ټاره زوه کانتا ، چونکه له جهاندا له دهستوری خوایی
به و لوه هیچ دهستوریکي تر ناتوانی پیاو به روه کامه رانی به ریت •

ټه نجا می قسه

که واته تی گه شستین که کامه رانی مان به وټه پیک دیت که سیانزه

ناره زوه کانی دل مان به جی بهین به و مهرجه ی نه و ریگایانه بگرین بو پیک
هینان کله دستوری خوایی و حکومتی و کومه لایه تی نه چنه دهره وه *
تیسته آیا هم سیانزه ناره زوه نه ژادانه چین ؟ * * * ناره زوه نه ژاده کان
نه مانه ن :-

- ۱ - خو دور خسته وه له و شتانه ی نازارمان نه دهن *
- ۲ - بهرنگاری کردنی نه و شتانه ی که نازارمان نه دهن ، یان زیانمان
پی نه گه یین *
- ۳ - نواندنی گه وری وه هی دایکوبوک بو کورو کچیان وه هی
سه روکان بو بهر دستیان *
- ۴ - چهز کردن لهره گه زی تر وه ک چهز کردنی پی او له ژن ، وه هی ژن
له پی او *
- ۵ - لی پرسینه وه ، لی کولینه وه ، به دوا دادا گه ران *
- ۶ - ناره زو کردنی مل که چی بو نه وانه ی دسه لاتیان هه یه وه ترسی
نازار دانیان لی نه کری ، یان هیوای چاکه یان لی نه کری *
- ۷ - سه رکه وتن ، پیشکه وتن ، به سه را زال بون *
- ۸ - ناره زوی کومه لایه تی ، هاوری دوزینه وه *
- ۹ - راو کردن ، به دوی نان دا گه ران *
- ۱۰ - ناره زوی شت په پیداکردن ، شت کو کردنه وه *
- ۱۱ - ناره زوی شت پیک هینان ، شت دامه زراندن ، شت دوروست
کردن *
- ۱۲ - ناره زوی له ش خوشی ، دل خوشی ، به زم و ره زم *
- ۱۳ - ناره زوی یاریده دان ، په ک گرتن ، هاو کاری *

خواری مان پیشان نه دا

جا ههروه کو وتمان بو پیک هینانی هم ناره زوه نه ژادانه ، ههزاران

ریگا ههیه که بیگرین ، بهلام ئەو ریگایانه ههمو باشنن • ئەبی ئەو
 ریگایانه ههلبزیرین که باشن • واتا پیچهوانه‌ی دەستوری خوایی و
 کومه‌لایه‌تی و حکومه‌تی نه‌که‌ین له پیک‌هینانی ئاره‌زوه که‌مان‌دا ئەتوانین
 به‌هوی بیره‌وه خوا بناسین ، به‌خوا بگه‌ین ، وه له‌گه‌لیا گفتو بگه‌ین ،
 وه‌لی داوای پشان‌دانی ریگا بگه‌ین بوسه‌ر که‌وتن و تهن‌دوروستی و
 کامه‌رانیمان • پیوسته‌ پی‌ره‌وی ئەو ریگایانه بگه‌ین که‌خوا پشان‌مانی
 ئەدا بو پیک‌هینانی کامه‌رانیمان •

چونکه ریگای خوایی راسته ، دوروسته ، هه‌له‌ناکات ،
 وه‌جیگای باوره‌ که‌به‌ته‌واوته‌ی ئەمان‌گه‌ینی به‌ئاره‌زوانی دل‌مان ، که‌واته
 بو کامه‌رانیشمان هه‌ربام ئەو دەستوره به‌رزه‌ پی‌روه‌ بگرین •

کامه‌رانی به‌ده‌ست خومانه

کامه‌رانی به‌ده‌ست خومانه • چونکه ته‌نیا خومان گه‌ورده‌ی خومانین •
 وه‌هه‌مو که‌سیکمان ده‌سه‌لاتی ته‌واومان هه‌یه که‌خومان کامه‌ران که‌ین •
 چونکه کامه‌رانیش وه‌ک هه‌موشتیکی تر له‌ژبان‌دا له‌ئه‌نجامی پی‌ره‌وی
 کردنی دەستوری خوایی و تیکوشینه‌وه په‌یدا ئەبی • له‌به‌ر ئەوه قه‌ت بروا
 به‌وه نه‌که‌ی که‌خوا توی به‌کلولی و سه‌ر گه‌ردانی دوروست کردبی •
 هه‌رچونی بی بارت ، هه‌رچونی بی نیشتمان ، حکومت ، ده‌ورویشت ،
 ئەتوانی زال بیت به‌سه‌ر هه‌مو گه‌روگرفیتیکی ژباتنا وه‌بگه‌ی به‌کامه‌رانی •
 له‌به‌ر ئەوه ئەگه‌ر دلته‌نگی به‌کت هه‌یه ، بزانه له‌چی به‌وه‌یه ؟ بوچی
 په‌یدا‌بو ؟ بی گومان ئەبی ده‌ستوریک‌ی خوایی ت شکاندبی بویه‌کا ئەو
 دلته‌نگی به‌ت روی داوه • انجا که‌هوی دلته‌نگی به‌که‌ی خوت دوزیه‌وه ،
 خوتی لی‌لاده ، به‌پیچه‌وانه‌ی ئەو ، پی‌ره‌وی دەستوری خوایی بکه ،
 زوری بی‌ناچی دلته‌نگی به‌که‌ت له‌کول ئەبیته‌وه ، وه کامه‌رانی هه‌ست
 ئەکه‌یت خوا پیاوی بوئه‌وه دوزوست نه‌ک‌زدوه که‌هه‌میشه له‌گیره‌و کیشه

وگړو گرفت و دلته نگیابیت • به لکو بوئو دوی دوروست کردوه که همیشه
 وک همیشه بهار له کامه رانیا گهش ورو خوش و شهنگوشوخ بی ئهوانه ی
 که چهوت ئهرون له ژیان دا: و اتا ئهوانه ی دزی و دروزنی و زورداری ئه کن،
 هر ودها ئهوانه ی تمهل و ته و ززلو بی کاره ن و ئه بن به بار به سهر
 خه لکه وه ، و ئهوانه ی فرمانی خویان به جی ناهین و ئهوانه ی دستوری
 خویای ئه شکین له خواردن و خوار دنه وه و نوسن و ههلسان و دانشین و
 فرمان کردن و به زم و زرم و کومه لایه تی و تن دوروستی دا ••• ئهوانه
 همو دور ئه بن له بهختیاری و کامه رانیه وه • جا بوئمه ی بگهت به کامه رانی
 پیویسته دستوره کانی خوا که بو همو لکیکی ژینی داناوه شاره زابیت
 و بی رده ویان بگهت •

به ههله دا نه چیت ! !

زور کس هیه و اتی ئه گهن که کامه رانی ته نیا له وه دایه که سامان و
 دسه لات و پایه ی بلندو شتومه کی زوریان دست کهوی • به لام ئهوانه
 به ههله دا چون • چونکه ئه و شتانه نیوه ی کامه رانین • نیوه که ی تری
 کامه رانیش پیویسته و ده دست خن ، انجا ته و او ئه گهن به کامه رانی • ئه و
 نیوه یهش [کامه رانی ی گیان] یه • به لکو ئه توانم بلیم [کامه رانی ی گیان] ی
 همو کامه رانی یه • چونکو (کامه رانی ی شتومه کیش) هه ئه چینه وه
 سهر (کامه رانی ی گیان) • چونکو پیاو له راستیا (گیانی) یه • یا خود
 به شی گیانی ی زور تره له به شی (له شی) ی •

له بهر ئه وه قهت بروا نه کهیت که کامه رانیت بهمه پیک بیت که سامان و
 ژنو مال و کوشکی جوان و دسه لات کو که تیه وه • زوری واهن
 ده و له مه ندو پایه بلندو دسه لات دارن ، که چی له گهل ئه وده شا زور
 سهر شورو دلته نگن • زور له وه زیرو شاهه شاهان به دلته نگی یه وه ژیان
 یان به سهر بردوه و له کامه رانی دور بون •

کیم ناپرسی بوج و ابون؟

له بهر ټه وده و ابون که به تهنیا به [کامهرانی شتومهک] وازیان هیناوه •
ههولی ددهست کهوتنی (کامهرانی گیان) یان نه داوه • ټم کامهرانی ی
گیانیه له وده ددهست ټه کهوی که پیاو له هه مو وده ختیکا وده له هه مو شوینیکا
وده له هه مو باریکا ، له هه مو ژیانیا له سه ر ددهستوری خوایی بروات •
ټه مه یهک ، دودم تیکوشی به هوی پیره وده بگات به خوا • جا که گیشته
به خوا ، خوا نارامیکی گیانی ، ټاسایشیکی دلی پی ټه به خشی ، وده به هیمنی
و نه رمونیانی و بی دهنکیه وده ، به دلخوشی و کامهرانی یه وده ژیان به سه ر ټه با •
ټه وی کامهرانی ی گیانی ددهست کهوی ، ټه وده باکی بون و
نه بونی شتومه کی جهاننی نیه • ټه گهر له ریگای سه ر بلندی یه وده
شتومه کی جهاننی ددهست کهوت ټه وده دلی خوی پی خوش ټه کات ،
وده ټه گهر ددهستی نه کهوت ، له ریگای چه وده وده بوی تی ناکوشی ددهست
خوی خات ، وده به تهنک ټه وده شه وده نابی که ددهستی بکه وی •
پیاویک که بو به دوستی خواو تواننی پی بگات وله گه لیا یهک کهوی ،
وده هه میشه له سه ر ریگای خوا بروات ، هه میشه کامهران ټه بی ، چونکه
خرابه ی لی ناو دشتیه وده ، وده بو که س نابی به پیچه وانهی ټه وده چه ز به چاکه
کردن ټه کات له گهل هه مو که سیکا چونکه هه مو که سیککی خوش ټه وی ،
به هه مو جیگایهک دلی ټه کریته وده ته نانهت ټه یه وی له گهل دوژمنی خوشیا
چاکه بکات • جا ټه وده خوشه ویستی به که تروسکه یه کی چرای خوایی به
ټه که ویته دلی پیاو وده وروشنی ټه کاته وده ټه بیته هیزیککی مه زنی گیانی ،
ټارام ټه به خشی به گیان سه ر وده ټه دا به دل ، وده پیاو تاسه ر کامهران ټه کات
هیچ گومان نیه که هه بونی خانویکی خنجیلانه و خانمیککی جوانکیلانه و
اوتوموبیلیکی ناوازه وسامانیککی زوربه وده سه لاتیکی گه وده دلی پیاو
خوش ټه کاو ټه یخاته کامهرانی یه وده • به لام ټه وده کامهرانیه تاسه ر بوپیاو

نامینی • نه گهر پیاو فرمانی خوایی که لهسه ر شایه تی بهرامبه ر نه و
نازونیازانه ، جی به جی نه کات • واتا : تادلیکی چاک و رهوشتیکی چاک و
کرده ویه کی چاکی خویشی نه خاته گهر بهرامبه ر خوی و خزم و کهس و
کارو هاو نیشتمان و برا دانیشته و کانی جیهانی ، کامه رانیه که ی ته و او
نابی ، و دتا سه رنابی ، و دزو له ناو نه چی •

خواناسی ، ترس له دلی پیاو نه کاته دهره و • و دلی بههیز نه کات •
ردوشت و کرده و ی چاک و چاکه کردن له گهل خه لک پیاو له خه لک و
خوا نزیك نه خه نه و • پیاو بههیز نه کهن • و دچرای خوش بهختی له دلی
پیاو ههل نه گیرسین و دپیاو نه کهن به (گهره ی خوی) و نازداری
خه لک و خوا • • له بهر نه و د هیوادارم که هه مومان به ته نشت کامه رانی
شتمه که و د بو کامه رانی گیانش تی بکوشین تا کامه رانیه که مان ته و او و
تاسه ربی •

ووتی به جی

- نه گهر له دلسوزان یه کیك بسینی ، توله ی به رودوا نه سینتی •
- شیر بمشکینی ، نه ک ریوی بم خوات •
- لهه ر لایه که و د با بیت شهن نه کات •
- گهر هه مو مه لیک میوه خور بوایه میوه به داره و د نه نه ما •
- تیر له که وان دهرچو ناگیرته و د •
- پارو بودم نه بی بوکوش چاکه •
- نه م کاسه یه بی ژیر نیه •

زمانه پنے کو ردی

نووسی: عبدالقادر قرزاز

زمان بوگهل وهك هه ناسه وایه له لهشی انسانا ؛ چوونكه به كز
بوونی زمان ناویشمانی كه نیش به رهو كزی تهروا تا وای لی بهت كه
به ناخی نه رزا نه چیتته خواره وه • تاریخ پرره لهو دهرسانه كه باش
پیشانمان نه دات چون گهلی ناودار به هوی هه ندی اسبابه وه كه یه کی له وانه
بی باکیه به رامهر به زمان له ناوانا نه ماون وه تو اونه وه وه تیسهكل
به میله تانی دهورو پستی خویان بوون •

مه به سم لهم باسه نه وه نیه هان بدم یوفیر نه بوونی زمانی بیگانه ،
به لکه به پیچه وانهی نه مه به پیوستی نه زانم كه هه ریه كه له ایسه
ژنوویاو له هه موو ته مه نیکا به دلوو گیان هه ول بدا بو فیر بوونی زمانی
بیگانه به وشه رتهی نه مه فیر بوونی زمانی بیگانه یه نه بی به هوی له کیس
چوونی زمانه که ی خومان وه تو انه وهی له پیناوی فیر بوونی زمانی ترا •
چونکه گهل به زمانه وه ناوی هه یه وه چهند به ته نگیه وه بی وه هه ول بدا بو
پیش خستن وه پووخته کردنی نه وه نده زیاتر قه دری نه گیری وه رووی
نه دریتی •

نه وانهی كه له ناو مالا و دیا له ناو کومه لی خویی دا به زمانیکی بیگانه
به خویان گفتوگو نه کن کاریکی ناته واوه وانه زانن به کار هینانی
نه و زمانه بیگانه یه جوانتر ، لایق تر وه په سه ندره له زمانه که ی خویان ،
حال وایه لهم باوه رره دا زور به هه له چوون وه نه توانم به فخر وه بلیم كه
له هه موو سه ریه وه هه قمان هه یه شانازی بکه ین به زمانه که مانه وه

وده هموو شونیکا به سه ربه رزیه وه بلین هوی مانمان وه بهر گه گرتنمان
تا ئیستا به هوی زمانه که مانه وه بوه •

له مه ویش زور جار چه به قسه وه چه به نووسین له مباسه موهیمه
دواوین وه تکامان له هاوولایته خوشه ویسته کانمان کردوو وه که ری له
خویان تیک نه دهن و سه ر له خویان وه له نه ته و دیان نه شیوینن وه کاریکی
وانه کهن ببن به هوی کووژانه وهی ناوونیشانمان وه ئهم ئه ر که به گران
بگرن وه به بی باکی به سه ریاتی نه پهرن ، به لام وا ددر ئه که وهی ئهم هموو
دادو فریادمان به ههوا ئه روا وه کهس به ددنگمانه ده نایهت •

که ریم ئه که ویته ناو خیزانیکی هاوو ولاتیم وه ئه بیهم هموو
به زمانیکی تر له ناو خویانا گفتوگو ئه کهن تاس ئهم بانه وه ئینجا له دلی خوما
پیش ئه خومه وه تاوام لی یهت خوم پی ناگیری یه مه قسه وه
ئه که وه سه رزه نش کردنی کهسانی ئه و خیزانه که له زمانه کهی خویان
لایان داوه وه دهمی مناله کانیاں به زمانی تر راهیناوه وه لامی ئهم چه شنه
خیزانانه هه رچیه ک بووبی ردهم کردوته وه وه پیم سه مانوون که به هه له
چوون •

به لی له هموو کاتیکا نه زا کهت پشان دان شتیکی زور پیویسته ،
ئه گه ر چه ند که سیک له ئیمه چوپنه ناو کومه لیکه وه که کهسانی بیگانه
به زمانی خومانی تیابی وه شاره زایی یان له زمانه که مانا نه نابی ئیمه وه دخت
هه ر به گفتوگو کردن به زمانی خومان به رینه سه ر به لکه پیویسته کاریکی
وابکه ین ئه وایش بتوانن بینه گفتوگو سا یا به زمانی خویان وه یا به هه ر
زمانیکی تر که ئه توانن به کاری بی نین چونکه ئهم چه شنه که سانه لایان وایه
توهه ر که لیوت جوولانه وه وه که ویتنه قسه کردن به زمانیک که تی نه گه
وائه زانیت له وه دوییی ، توانجی تی ئه گریت ، سه رزه نشتی ئه کهی
وه عه پیی لی ددر ئه هینیت له بهر ئهمه ئه گه ر دهریشی نه بری له دلا هه ر

هه‌ئێی که‌س به‌عه‌یبه‌ی ئه‌زانن ئه‌گه‌ر له‌به‌رچاوی بیگانه له‌باوخیانا
 به‌زمانی خویان قسه‌بکه‌ن چونکه‌ زمانه‌که‌یان لا به‌سووک یه‌ته به‌ر چاو وه
 وا‌ئه‌زانی خه‌لك گالته‌یان پی ئه‌که‌ن ، حال‌وا‌یه‌ زمانی کووردی چه‌به‌ شیوه
 آه‌نگ وه‌چه به‌ده‌ستوور له‌ریزی زمانه‌ ناسراوه‌گانا دانراوه‌ ئه‌توانم
 بلیم که‌گه‌لی له‌روژاوا‌یه‌کان که‌ مه‌راقی زمان‌فیربونیان هه‌یه‌ دانیان
 به‌راستی ئه‌م وتاره‌دا ناوه . زورجار ریک که‌وتوه که‌ ده‌رسی کووردیم
 به‌بیگانه‌ و‌توو به‌شی زوریان هه‌ر که‌ که‌میک شاره‌زای بووبن وه‌ چاویان
 تیا‌کرا‌یته‌وه‌ ئیتر له‌ خویانه‌وه‌ پی‌ی راهاتوون وه‌ پارمه‌تی یه‌کی ئه‌وتویان
 نه‌ویستوووه‌ یو‌په‌یا‌کردن وه‌ زور کردنی معلومات له‌م زمانه‌دا . چه‌ند
 سالی‌ک له‌مه‌ویش به‌ئیه‌ک له‌جامعه‌ی میشیگانه‌وه‌ هاتبوون بو‌عراق بو
 گه‌رزان به‌شوینه‌ تاریخه‌کانا‌راسپیرام که‌ یه‌کی‌کیان فیری کووردی بکه‌م ،
 مانگی‌ک زیاتری نه‌خایان ئه‌م کوره‌ئمه‌ریکایه‌ فیری کووردی بوو وه
 ئه‌توانی به‌شینه‌ی قسه‌ی پی‌بکا وه‌ وه‌لامی گه‌لی پرس‌یار بداته‌وه
 بی گوومان تارا‌ده‌یه‌کی معلوم وه‌ چونکه‌ شاره‌زای له‌گه‌لی زمانی‌ترا
 هه‌بوو ، که‌ یاسی هه‌ندی ده‌ستووری زمانه‌که‌مان بو‌ئه‌کرد وه‌یا ناوی
 هه‌ندی شتم به‌کووردی لائه‌هینا ده‌رحال پی‌ئه‌که‌نی وه‌ئهی ووت‌به‌زمانی
 دانیشتوانی فلان ولاتیش ئه‌م ده‌ستووره‌ یا‌ئهم شته‌ وایه .

هوی په‌ستی زمانه‌که‌مان ته‌نیا ئه‌وه‌یه‌ که‌ خومان به‌ ته‌نگیه‌وه‌ نین
 وه‌خزمه‌تی نا‌که‌ین وه‌ته‌نانه‌ت بو‌ئه‌مه‌ش چاوه‌ری پی ئه‌وه‌ ئه‌که‌ین که‌بیگانه
 حورمه‌تی بگرت . منالانمان هه‌ر که‌چوه‌ قوتا‌بخانه‌، ئیتر هه‌موو هوشوو گوشو
 ئه‌داته‌ زمانی‌تر وه‌هیچ کامیان دوو دیرری ره‌وانیان به‌کووردی بو‌ریک
 ناخری ، نووسه‌ره‌کانمان به‌داخه‌وه‌ ئه‌لیم تا‌قه‌تی نووسینیان نه‌ماوه ،
 ئه‌گه‌رایمه‌ به‌گه‌رمی له‌سه‌ر نووسینی کووردی بروین وه‌سارد نه‌پینه‌وه
 له‌قسه‌ کردنو نووسین پی‌ی ، وای قه‌در نامینه‌وه . پیوسته‌ به‌کووردی

بنوسین با نووسینه که شمان بی هیز بی *

له بهر چاومانه که گهلی له خیزانه ناوداره کان دوای نهمانی گه وره کانیان
به چنده سالیک ناوونیشانیان نهماوه وه نه ته وه کانیان له ناو میله تانی ترا
وهک به فری به هار تو او نه ته وه چونکه به زمانی خویان له ناومالا وه له گهل
هاروی یانا قسه یان نه کرده ایستاش گهلی خیزانی واهیه که به ره وه نه مان
ئهرون *

یه کی له زمان ناسه به ناوبانگه کان نهلی * زمان بو گهل وهک ههوا
وایه بوسییه کانی انسان ؛ تا ههوا ساقتر وه پاکتر بی سبی زیاتر که لکی
لی وه رئه گری وه له ش پتسه وتر وه درووسستر نه بی ، زمانیش تا
به ته نگیه وه بین وه ههول بدین بو بزار کردن وه پوخته کردنی ، زیاتر
له ناو کومه لی میله تانا دهرئه که وین وه قه درمان نه گیری * زمان سه رمایه بی
ژیانی گهله وه هوی پیشکه وتن وه بهرز بوونه وه یه تی *

هه ریه که له ایمه نه بی خوی به مسؤول بزانی به رامبه ر به زمانه که ی
وه پیوسته به هه موو چه شنیک ههول بدین بو بو ژانه وه وه بهرز کردنه وه ی
زمانه که مان منالانمان هه ر له سه رته ای قسه فیر بوونیانه وه به کوردی
زمانیان رایینین ، که هم زمانه باش فیر بوون ایتر زمانه کانی تر به اسانی
به هوی خوبندنه وه فیر نه بین ، به لام نه گه ر له پیشه وه ده میان به زمانیکی تر
راهات ایتر نه وه ونده به ته نگ کووردیه وه نابن *

انجا به پهروشه وه نکا له هه موو کورد زمانیک نه کهم له هه ر کوی بهک
نه بن ههول بدین بو قسه کردن وه نوسین به زمانی کوردی چونکه تا ایوه
قه دری زمانه که تان بگرن خه لکیش زیاتر قه درتان نه گری *

دیوانی هیوا

به هاری کوردستانه

بو جوانی به هار

یه هاری سهر وه رزی دیار

زه رده خه نه و گه شهی ژیان

به هاری خاکی کوردستان

خاکیک بی گریو سهر اپاسهر

پیک هاتی له پیتو فهر

له جی و نیگاری دل رفین

له باو شه مالی خهم ره وین

له دولی کپ ، چه مو نزار

له لوتکهی ههزار به ههزار

له تافگه و قهلبه زه ی زیوین

دهشتی فراوان و ره نگیان

له سه وزه و بیشه لانی چر

له چاوه و روباری به خور

له قهد پالی گه ردن نه خشین

له سهیران گاو هاوین نشین ♦

کوردستانیک ئەمانەى بىت
بەچى ؟ باسى لەدوالى دىت !؟
چون ؟ نووسىنو پيا هەل و تەن
نابرىتەووە نايەت لەبەن ؟
ياچون ؟ قەلەموو پەردو روو
کوتايى نايەت زوو بە زوو
چەداناو کامل و ژيرىک
چە خاوەنى هوش و پيرىک
بو هونىنەووە و چىنى
چىنى تاراي ژيرىنى
رىچکەو زنجيرەى هەستى
نايەتە آوزو سستى ؟؟
ئەمە کوردستانى ساکار
خوبوشى بەرگى بەهار
ئەبىتە بوکى شازادە
کەبو زەماوەن آمادە :
هەر لەپووەى تا تەوقى سەر
بەرگى سروشت ئەکاتە بەر
ئەچنى و بوکەواى کوردى
لەگولالەى سوزى هەردى
کراسى نەرمى ورشەدار
دینىو لە هەمىشە بەهار
لەهەر گولیکى بون خوشى
ئەنەخشىنى و ئەى کاتەبەر

له لاولاوى ناومالى شار
 چفتهى مورى گولنکه دار *
 ههل ته بهستى وشك سورمهش
 لهولاولوه ههر بهسه رى * ههش !
 يابويهك خستى ديمهن *
 سوخمهى سهوزله گياى چيمهن
 دوگمهو قهيتان ، ريحانهى رهش
 نه نيته بانى سنگى گهش
 بانى مهمانى خرو قوت ***
 دوايى دينى و له ميناي رووت
 نهى كات به ده سمالى سهرشان
 پووله كهى له پوى نه رخهوان
 يا له جيگهى خشلى بي گهرد
 له شهست پهروو گوى گولى زهرد
 نه كات به پارچهى همموو جور
 وهك لاگيره يا گوارهى شور
 ياخو دينى و بوسهر پوشى
 له نير گسى زور بون خوشى
 نه چنيت بو شهرم بوناز !
 بو مه شخهلى دلى ريباز
 شهو بوو نه سرين و ده مه شير
 له جى مووروو شيلان زير
 نه كا بهرشتهى گهلى تهرز *
 گوله باغيش بوپانى بهرز !

دیارده بوسه ر که مہری تہنگ
 لہجی پشتوینی ر دنگاو ر دنگ
 تہ بی ہر پہلکہ زیرینہ
 پیج بخوات لہم باخی ژینہ !!
 جا کوردستانی کہ بہ بہرگی
 بہرگی بہہاری بی تہرکی
 تا تاوابی ! ایتر چون من ؟
 بہدوو وشہی بی سہروبن
 تہم بہہشتی سہرزہمینہ
 تہم نیشتمانہ دیرینہ ***
 بوم تہخریتہ چوار چیوہی ہست
 ہستی پرر زویرو پست !؟
 زویر بہلی زویرو پرر !
 چونکہ دالو پہووسخور !
 لہم کورو جہرگی جیہانہ
 لہم کانی فہرو سامانہ !
 بہسہر بہستی ہلئہ پرن
 تہخون ، تہکن ، تہبہن تہبرن
 مہلو پرندهش ، بہسہزمان
 پتر لہ بی بہشیو زیان
 راوو شکارو دہر بہدہر
 قہستی گیان ، خوین ، لہشو سہر
 دہرہینانی موخو ریشہ
 بہشیان بی و مووچہی ہمیشہ

کهواته باهر بی دنگک بم
قورو قهپوو کشوو مهنگک بم
تهنها نهووی بشیت بی لیم
• وتومهو نهلیم ههر نهلیم
نهی بللی ناو هیلانه
دهنووک سوری خنجیلانه
خاودنی خوشترین آواز
شامهلی زور شوخی بهناز
چاو ههل برهه سهر بینهدهر
بینه تارای دهشتو دهر
بروانه دوور لهو دیوسنوور
بینه کوی گولالهی سور
له گهل هیروی سپی نازدار
جووته مژدهی گورری بههار
چون ههل چونو لیک آلاون؟
بو ههلپه رین تیک چراون
زه ماوندیدیان ودها قاله
ژیری نراو درک و داله!
دهتوش ههلسهو بهقونه قون
بهروه تی جوان وردو هیمن
چاو بگیریه ژيرو وریا
له ناو باخو دهشتو چیا

چهن هاته ريت بالندهى جوان
شوين خوتى خه تاكو همومان
گرد ټه بنه وه له ده وړى يه ك
ټه وسا تيگرا بهر دس به لك
زرمه ي پي بيو چريكه ي ده ننگ
ده ننگي بيريك قول و زور مه ننگ
لى ي بته دهر ټاوازي خوش
ټاوازي گشت بينته جوش
زده او ندى ودها سازكهن
دانه كه رخور زوو په روازكهن
تاكو ټه وسا كه كوردستان
بو خومان بيو ههر بو خومان
بههار ، نه وروز ، جهژن ، شادى
به بزه ي ليو ، به ټازادى •
به سهر به رين له گهل ژيان
كه واته ؟ ده ي • هه ي • تيكوشان

نيازيك

- پيناو -

نيازمه ههلبهستيک دانيم پرهونه
جوشي با بهدل وهك شنهى سهحر
پارچه بهکى رووت سحرى ژيان بى
وشهى وهك چرپهى دهنگت نيبان بى
ئاوازيکى وای کهلى بنارى
په رهى ئيلهامى دلم بهارى
شهوقى دل بو تو خورپهى پرتاوى
له گهل خونوما برژيته ناوى
که جوانى شيوهى توى تيا دهر بخهم
تهرازوى شيعرى تهواو پى سهرخهم
که تيا دهر کهوى بهشى زيادو کهم
تاسهى هه ناسهى تیکه لاو بهغهم
تيايا دهر کهوى قولپهى يادگار
بنوينى نهغمهى نزمى له نجه ولار
گهشکهى ناسکى ئهو جوته ليوه
که خواى هونه رمه ند بهتوى بهخشيوه
ئهو پیکه نينهى وهك زه ردهى گزنگ
سههولى ژينم ئه کا به پرشنگ
ئهو بالاو قهده ئهو لهش و لاره
که بههرهى دهستى خواى کردگاره

هموی له ناویا بخوینریته وه
گریبی دلانی پی بگریته وه
له سهر ئاوازی خوی شیعو جوانی
بیته ههل په رکیو سه ماو گورانی
پیشکته شتی بکه م تا کو بزانی
پرشه ی روناکی ئاسوی ژیانی
قیله گای نیازی دلان مهستانی
په یکه ری نازی جوان په رستانی

ب:

هه رنو سراویک له زمانیکی که وه وه رگیرا پیویسته ناوی خاوه نه که ی
بنو سریت وه له روو یه کی کاغه زه که به نوسینیکی جوان له گهل
• ناویشانی خویان به بیان بکه ن وه ئه وی ئه یه وه ناوی نه نوسریت
ئاگادارمان بکا

لای لایه ی دایگی

نه سرین فه خری
دار المعلمینی عالی

لایهت بوئه کهم به جهرگو به دل
به خیوت نه کهم ههروهك خونچه گول
وه نجت نه کیشم به شان و به مل

ئومییدی وایه دله ی پر ایمان
که بوی پی بگهی نه وه ی نیشتمان
روله هم خاکه جی ی پیشیانه
جی ی به چکه شیره ، جی ی قاره مانه
جی ی نه وانیه که له مه ی دانه

هاتنه پیشه وه به دل و به گیان
روحیان کرد فدای خاکی کوردستان
باسی نه وانیه له گردی سه یوان
له باووشی گل له ژیر نه رخه وان
گوی گری سبه ی وجدانی زه مان

باست بوئه کا له سه ره شیوه ی جوان
بوت نه خانه روو میژوی پیروزیان
چهن جوانی شهید واله ژیر قه برا
چهن جار بو نه وان په رده ی دل درا
چهن مال بی باوک خوشک بی برا

رشتیان فرمیسکی خونین وهك باران
هه رتوی مه ره مه می برینی نه وان

شاهیده میژوو قهلهم و زمان
 جیگای شیرانه خاکی نیشتمان
 توش وه کو ئەوان وهك شیرى مهیدان
 بیه به هاوری گهلی ههزاران
 هاوارکه بژی کوردو کوردستان
 وهتن ئەریژی فرمیسکی وهك ئاو
 لهدهریای خهفته ، مهلوله ، خنکاو
 بیه بهدهوا بوجهرگی سوتاو
 بگهره فریای ئەهی کورپهیی جوان
 خوت بهخت بکه بهدلو بهگیان
 بلی بهسیهتی گریانو خهفته
 بوژیانی بهرزیی بوت ئەکهم همهت
 ههتا توهه بوی ههرنه بو وینهت
 ئومیدم وایه نهم کهی پهشیمان
 چاوه روان ئەکا گهلی نیشتمان
 پهپولهی سپی بهههشتی یهزدان
 ئەهی گول خونچه کهی باخی هیوامان
 ئەهی کورپهیی شیرین ، نهوهی نیشتمان
 زوو بوم پی بگه بوم وهره مهیدان
 هاوارکه بژی گهلو نیشتمان
 روله ئەم شیرم شیرى شیرانه
 تیکهل بهسهوزی باخی کوردانه
 ئەهوی لی بخوا شیرى مهیدانه
 ههسته شیرانه بوی وهره مهیدان
 هاوارکه بژی گهلو وولاتمان

گونده كهه فرميسك مهريزه

بي بهزدي وجدان
پهراگهندهي زورداران
گونده كهميان سوتان
بي شهرمانه
ټه و ترسنوكانه
كهوهك ميشو مهگهز وانه
گونده كهه روخينراي
گونده كهه سوتينراي

چي يان تيا دي
ژني بي ده سهلات
پيري پهك كهوته و لات
منالي ساواي ناولانك و بهر مهمكان
مريشك و مالاتي ناوكولان
كهلو پهلي كونوو شر
سهرهراي ټه مهش تي يان بهرداي گر
بهچاويكي ټاسنين
كلپه و گري ټاگرين
قووت ټه دا وهك قهلايه كي دروست كراو
له پارچه كاغزي كونوو دراو
ټه مهيه لايان سهر كهوتن
به مهستي گهرانه وه تا بي يان بگوتري قاره مان

بی شهرمانه هه لگرن ناوونیشان
سه رکه وتن له مه زیاتر نیه لایان •

له سیداره ی ئه ددن بی گوناهان
ئه کهن وه ک کولله مال ویران
ئه کشی وه ک ته ته ر
یه سه ر خوشی ئه گهرینه وه ئه و ترسنو کانه
گورانی سه رکه وتن ئه لین بی شهرمانه

به گولله ی هه ق تابینی روله ت
وا زناهی نی تانه سینی توله ت
گونده که م فرمیسک مه ریژه مه گری
وا له دهر که وتنایه روژی ئازادی

له روژنامه ی اخباری عراقی

روژی ۱۸ آیار سالی ۱۹۵۷

وه رگیراوه

حه مه

تی کوشین

فلویدرتش ماموستای زانینی نه فسی
له جامعهی کالیفورنیای خوارو
بوخویندن و فیربوون بیروو رای
نهمه یه .

فه نی خویندن

خویندن و فیربوون پیویستی به تی گه یشتن و لی وورد بونه وه یه کی
ته و او و ته تی کوشین هه یه .

زانایان چهن سالیکه له مباسه نه کولنه وه تا وه کوو ریگایه کی سوکو
ناسان بو قوتابی بدوزنه وه که زوو له دهرسه کان و خویندنه وه کان یان
یگهن .

زانایان له دوای تا قی کردنه وه وسه ریخ دانیک کی زور نه لین هه مو
فرمانیک پیویستی به ریگ خستن هه یه وه نه بی قوتابی به پی ی و دخت و
سه عات کاتی خویندن و تی کوشین ، کاتی یاری کردن و گهران و نوشتن و
نوسین ریگ بخت و جه دودلیکی تایه تی بوخوی بکات و بی که مو زیاد
له سه ری بروات . وه نه بی له پیشه وه تاهه فته یه ک بوراهاتن و تا قی کردنه وه
که جه دودله که ی راست و پوخت بیت روژ به روژ چون سه عات و ددقیقه ی
خوی رائه بویریت بی نوسیت تا وه کو بزانت چهن سه عات نه توانی
یخوینیت و بنوسیت و بگهریت و بنویت و یاری بکات . که هه فته که ته و او بو
انجایویسته لیسته یه ک بوکاروباری روژانه ی به و پی یه دروست بکات و
له سه ری بروات .

وه کو :

له سه دا ۳۳/۰ ی بو نوشتن له سه دا ۲۰/۰ ی بو یاری کردن و بزوتنه وه و

دیهنی کردن و حسانهوه ، لهسه دا ۱۴/۰ ی بوپیرکردنهوه ، لهسه دا
۲۰/۰ ی بوخویندن و فیربوون ، لهسه دا ۰۷/۰ ی بوخواردن ، لهسه دا ۰۴/۰ ی
بوهاوو چوکردنی بهینی قوتابخانه و مالهوه • بهمپی به هر قوتابیسهک
وه یا هر خاودن کارو فرمانیک بتوانیت بو فرمانی روزانه ی لیسته یه کی
ریک و پیک بهپی ی ودهخت ریک بخات و لهسه ری پروات نه و قوتابه
ودیا نه و خاودن فرمانه پیش نه که هویت و بهم هویه وه خوی له ته مه لی و
ته و زده لی دور نه خانه وه •

تی کوشین

بوخویندن و فیربوون و تی گدیشتن نه بی قوتابی له شوینیکا تی پکوشیت
که ته نیابیت و ههرا ههرا و دنگه دهنگی گوی لی نه بیت و پرو خه یالی
بلا و نه بیت و سه رنج بداته نه و باسه ی که نه ی خوینته وه •
جگه له مه نه بی قوتابی مه یلی له سه ر خویندن و فیربوونی نه و ده رسه
هه بیت که نه ی خوینی نه گه رچی له بهر نامه ی قوتابخانه کانا وانه گونجیت
هه ندی قوتابی هه ز له فیربوون و خویندن چهن ده رسیک ناکات به لام
بوده رچون له امتحان هه ر نه بی فیری بی تاوه کو سال به سال ده رچیت و
نه مینته وه •

قوتابی

له کاتی خویندا نه بی خوی له قوتابخانه جیانه کاته وه ته نانهت له کاتی
حسه انه وه شا نه بی بیر له فیربونی ده رسه کانی بکاته وه و کاتی خوی
به فیر و نه دات زور جاری و اهه یه قوتابی نه یه وی باسیک بخوینته وه و
تی بگات به لام له بهر نه مه ی پرو خه یالی رویش تووه نازانیت چی
نه خوینته وه چونکه زور جاری و اهه یه پرش و بلاوی خه یال له رووی

کاره ساتیکه وه نه بی که له ناو خیزانا رووبدا ، پیویسته قوتابی
ئه و کاره ساتانه له کاتی خویندنا له بیرخوی بهرته وه چونکه باوک و
کهس و کار به ناواته و دن که نه وه کانیاں بخه نه سه رینگای راست تاوه کو
له ژیا نیا نا هه له نه که نو له ناو چینی گه لا ببن به نه نامیکی به که لک •

فه نی خویندنه وه

خویندنه وه زور پیویستی به تیژی بی نابیی و راهاتن هه یه ، هه رکاتیک
له کاتی خویندنه وه دا توشی ژانه سه ر و دیا چاوی به شه بین نه بی خومان
پیشانی دوکتور بده بین •

بوخویندنه وه

رووناکی روژ له رووناکی چرا باشتره • له کاتی خویندنه وه دا
له بهر چرای سه رمیز بخویندنه وه به شه رتیک چرای ناو ژووره که ش
نه کوژا بته وه چونکه له کاتی خویندنه وه دا که چاو مانوبیی بوخه ساتنه وه
له سه رکیتب لای نه به یین که چرای ناو ژوره که کوژا وه بیت و له بهر چرای
سه رمیز بخویندنه وه ، له تاریکی به وه چاومان نه به یینه بهر رووناکی
سه رکیتبه که • بهم هوی به وه چاومان ره شکه و پیشکه نه کات و دیتسه ژان
رووناکی زور به ته و ژم زیانی زوره ، رووناکی سوور وه یا په مه یی و زهرد
بوچا و باشه به لام رووناکی شین و سه وز چاومان دو نه کات •

هه تا وهك ئاگری بن کابن له گه له یهك
ئه گه ر توفان بی له شکر تان به پوشیک
له گویی گادا نووستوون بویه که ریوی
له سه ر ئیوه ودها شیرگیره وهك سه گت
حاجی قادری کویی

بر نادشو

ناسینی ئەویاوانەیی بەچرای علم و زانستی پیشگیری تەتەووەکان پەلەن
روشن کردووە بی سوودنیە ، وە یەکیک لەم پیاوانەشی (جورج برنادشو)
یە کە ناسینی تەنیا لە بەر ئەمەنیە ئەدیب ، وە چیرۆک و ئۆپەری جیهانی بوووە
بە لکۆوەک پزیشکی هەلکەوتوری بی هاوتا هەمیشە خەریکی
راست کردنەوێ چەوتی و دەرمان کردنی دەردە ناتەواوی ، کەلنی
کۆمەلایەتی بوو . *

برنادشو لەشاری (دبلن) کە پایتەختی جەمەوریەتی ایرلەندی
سەر بەخویە ، لەروژی ۲۶ مانگی تەموز لەسالی ۱۷۸۰ دا
لە کاتی حوکمرانی شازن فیکتور یادا هاتووە دینسەر لەتەمەنی شەش
سالیدا خراوەتە قوتابخانە ، لە دەسالیدا لەشاری دبلن چووە کۆلیجی
(ولسلی) ، لەو کاتەدا باوی فیرونی ئایین پەرستی پروتستانی بوو و بەشیک
لەسەرەتای دەرسی میژوو وە جگرافیا خوینراوە . *

برنادشو هەر لەمناڵیەووە مەیل ئەدەبی هەبوو بەزانی
دەرسەکانی تر نەکردوو ، ئەو دەمەیی لە کۆلیجە خویندویەتی لای وای
لەبەندی خانەدایە ئەمەنە وەرس بوو . لەتەمەنی سیانزەسالی دا بەجاریک
وازی لەخویندن هینا ، هەر لەشاری دبلن بوو بە کاتیکی بچوک
مانگانه کە لە هەژدەشلن پتر نەبوو . لەوای چەن سالیک برنادشو
لە کاتیەتی بی زار ئەبیت لەتەمەنی بیست سالیدا ئەچی بولەندن ،
بەهیوای ئەمەیی لەوی بژی . *

بەلام بەرنادشوی تەنیا بال و دەس سپی ، بی شەهادەتنامەو کەس
نەناس ناماوە یەک نەئوانیووە بەتیری خوی بژیمیت بوئەمەیی بژی
هەولی داووە فیری موسیقیاو گورانی بیی لەپاشانا لەم کارەش وەرس بوو

انجا له باره ی به سه رهاتی خوی و کاره ساتی ناره وایی نه وده وده دهستی کرد
یه نویسی چیروک * له پیشه وه هه رچیرو کیکی نه نویسی په سه ن نه نه کراو
له بازاری نه دده با ره واجی نه بو ، به لام کولی نه دا هه رچیرو نیلک بوو
تا سی سال به رناده شو به کوله مهرگی خوی ژیان وه به هوی چهن هاوریه
کیسه وه تیکهل به کومهل و پاره کانی له نده ن بووه ، له کاتی
کوبونه وده دا له باره ی ناله باری نه وده وده جار جار پیری خوی دهر بریوه ،
نه و سه رده مه پیرو راو ، گفتوگوی به رناده شو ، ناکامل بوو هیشتا له وانه
نه بووه به ته وای گویی لی بگیریت وه بهم هوی وه زور جار له کاتی
وتار بیژی دا شهر مه زار نه بو *

له گهل نه مه شا برناده شو نه به زیوه له هه رباس و لی کولینه وه یه کاسا
شاره زایی نه بوایه خه ریکی تی گه یشتن و فیر بوونی نه بو ، کاتی خوی
به خه سار نه نه داو له ماوه یه کی کورتا به ره نچ و تی کوشین خوی به جیهان
ناسی ، چیروکی سه رشانوو گه لی نووسینی نه دده بی به گیتی یا بلاو
بووه ،

نیشتمانی جورج برناده شو دور گهی (جزیره) ایر له نده یه ،
نه دور گه یه که وتوته نه و پهری خاکی نه ر خه یلی به ریتانیا لای به ری
روژئاوای به رامهر به دور گهی به ریتانیا کیسه وده یه ، پیوانه ی
۸۴۲۰۰ کیلومتر چوار خسته کیسه ژماری دانشتووانی نژیکی چوار
میلیون نیوه *

میژوی نه دور گه یه زوری به باسی ناکوکی به یینی انکلیزو ایر له نده یی
نه بریتنه وه ، مه به سی انکلیز داگیر کردنی جزیره که بووه که ایر له نده یی
به کویله یی و ژیردهستی به یینه وه وه نه نه وه ی ایر له نده ش بوسه ندنی سه قی
ژیانی نازادی خویان بی وچان تی کوشا وون و نه به زیون ، نه کاونی
یه که می سالی ۱۹۴۸ له تاجی به ریتانیا جیا بونه ته وه و له روزی هه ژده ی
مانگی نیسمان له سالی ۱۹۴۹ دا حوکه می کومه کی یان (جهم هوری یان)
بلاو کرد و ته وه برناده شو له شماری دبلن هاتوته دنیا نه وه ی بنه مالیکی

پهسته ، باوکی هه‌میشه سه‌رخوش دایکیکی هه‌ژاری بووه ماوه‌یه‌کی زور
برنادشوی به‌کوله‌مه‌رگی و گورانی بیژی به‌خیو‌کردوه *

له‌ئه‌نجاما برنادشو هه‌لکه‌وت له‌ته‌مه‌نی ۹۴ سالی‌دا
له‌سه‌عات پینج ده‌قیقه‌یه‌که‌می به‌یانی دوو‌مین روژی مانگی
تشرینی دوو‌می سالی ۱۹۵۰ دا خه‌وی ئه‌به‌دی لی‌که‌وت
له‌دوای‌خوی به‌نوسراوی به‌رزی ئه‌ده‌بی جهانی پرکرد له‌وه‌ سییه‌ت
نامه‌که‌یا هه‌رسامانیکی بووه به‌شیکمی بو یارمه‌تی هه‌ژارو به‌شه‌که‌ی‌تری
بوخمه‌تی راست‌کردنه‌وه‌ی زمانی انگلیزی ئه‌رخان‌کردوه *

گالته‌وه‌گه‌پی برنادشو

جاریک کچیکی جوان ئه‌چته‌لای برنادشو ئه‌لیت ئه‌مه‌وی
شووت پی‌بکه‌م که منالمان‌بی وه‌ک‌تو زیره‌ک وه‌ک‌من جوان‌بیت *

برنادشو - به‌لی منیش‌بیم‌خوشه به‌لام ئه‌ترسه‌م به‌پیچه‌وانه‌ی‌ئمه‌ه
مناله‌که‌مان وه‌ک‌من ناشیرین وه‌ک‌تو توبی ئه‌قل‌بیت *

برنادشو بو‌ئاهه‌نگیکی خه‌یری بانک ئه‌کریت له‌کاتی سه‌ما‌کردنا
چاو ئه‌گ‌یریت له‌گه‌ل ژنیکی پیرو زور ناشیرینا دانس‌ئه‌کا ،
که‌له‌دانس‌کردن ئه‌بنه‌وه‌ خاوه‌نی ئاهه‌نگه‌که ئه‌چته‌لایه‌وه ئه‌لی
هسته‌رشو له‌سه‌ر ئه‌م هه‌مو کچه‌جوانانه‌دا بوچ ئه‌وژنه‌ت به‌دلاچوو ؟
برنادشو به‌ساردیکه‌وه ، ئه‌ی ئه‌م ئاهه‌نگه‌ خه‌یری‌یه ؟

روژیک له‌ئاهه‌نگیکا سیاسی به‌ناونگ‌ مسته‌ر چرچل چاوی به
برنادشو ئه‌که‌ویت ، (ئه‌و‌روژه برنادشو زور له‌روو لاواز ئه‌بیت) *

مسته‌رچرچل‌پی‌ی‌ئه‌لیت ، مسترشو ئه‌گه‌ر یه‌کیکی نه‌شاره‌زا توی
چاوی‌بکه‌ویت وائه‌زانیت له‌به‌ریتانیدا گرانیه‌و برستی‌یه‌کی زوره‌یه
برنادشو هیچ‌خوی‌لیل ناکت ئه‌لی مسترچرچل وابزانم که‌توشی
چاوی‌بکه‌ویت وه‌هائه‌زانیت که‌هوی دا‌که‌وتنی ئه‌م برستی‌یه‌و گرانیه‌ توی *

چیرۆکی ژماره

فکره که له (سومرستموم) هوه
وهه گهراوه به دهستکاری کردنیکی
زوره وه

پاشایهك بو ژنیکی هه بوو نازانم ناوی چی بو ؟ بهلام پیمان تهوت
(شازن) ، هه مو ئه یزانین که سیک ژنی هینا منالیشی ئه بی ، شازنیش
هه روا پاش سالیك کچیکی بو ناویان نا (دنیا) ، له پاش سالیکی تر
کچیکی تریشی بو ئه مجاره پاشا ناوی (دنیا) شی گوری یکیکی ناونا
(مانگ) ئه ویتریان (روژ) * سال هیشتا وه رنه گه را بو وه شازن
به ره که تدا دوو کچی ئاوال دوانه ی به سیک وه رهینا پاشا چاری نه ما
تاوی مانگو روژیشی گوری ناوی چوار فهسلی لی نان : به هار ، هاوین ،
پایز ، زستان * بهلام ئاخو شازنی (شفته ژنی) به وه نده ده ست
هه لته گری ؟ با وه رمه که چونکه له سالی ئاینده دا سی کچی به سیک بو ،
پاشا دیسیان ریسه که ی لی بو وه به خوری له سه ره تا وه ناوی کچه کانی
هه مو هه لوه شانده وه ناوی جهوت روژی هه فته ی لی نان : شه مه ،
یه کشمه تا ههینی ایتر هه ر مه پرسه که چهند ده ردیکی ناخوشو
باریکی گران بو ئه و منالانه ی که هه ر ساله ناویکی تازه یان لی ئه نری وه ئه بی
ناوی پیشوی خویان له بیر به رنه وه ، هه ر منالیکی له هه موان له پیش
تر بوایه وهك (دنیا) خاتون هه ر سه ره گیزه ی پی که وبتو له هه مو ناویک
ئه سه له میه وه به لام پاشا خوا هه لئاگری ناهه قی نه بو ، ئاخو گوا یا نابی
ناوی کچه کانی له بهك نزیك و ریکوییک بن ، وه خلق بزانی ئه مانه خوشکی

یه کترین ئه‌ی بلین سووچی شازن بو ؟ نه‌خیر چونکه ههمو ژنیـک
بی‌ی خوشه منالی زور بی به‌تایه‌تی که‌ئهم شازنیشه ، ههرچه‌نده‌هزی
ئه‌گرد کوریک‌ی بی به‌لام خو به‌ده‌ست خوی نیه باکچیش بی خو فری نادری
ههرخوشه‌ویسته به‌تایه‌تی ئه‌گر جوانکیله‌و خوبه‌رپیشه‌وه‌بو •
ده‌سا که‌واته بالومی نه‌که‌ین که‌له‌سالی دواییدا کچیکی تریشی کرده
سه‌باردی هه‌وته •

پاشا که‌وته په‌له‌قازی وزیر و پیاوماقولو ریش‌سپی شاری کو‌کرده‌وه
خواردن و چیشتیکی باش بو‌درست کردن دوای نان به‌زیاد کردن پاشا
روی تی کردن وتی : « ئه‌ی داناو زانایانی وولات ئیوه خوتان له‌ده‌ردی
من ناگادارن ؟ خو من ههمو کاروباری ولاتو مه‌مله‌که‌تم خستوته لاوه
له‌به‌ر ناو‌گورین و ناولینانی کچه‌کانم ، له‌سالی‌کا‌شه‌ش مانگ بیر ئه‌که‌مه‌وه
ناوی تازه په‌یدا بکه‌م و شه‌ش مانگی تریش ههر خه‌ریکی ئه‌و‌دم
ناوه‌کانیان پی له‌به‌ر که‌م ، ئه‌گر چاریکم بونه‌دوزنه‌وه ولهم ته‌نگو
چه‌له‌مه‌یه رزگارم نه‌که‌ن حالم په‌شیوه » ، وزیرانو ریش‌سپی ده‌ستی
چه‌وریان به‌سمیلیانا هیناو که‌وته بیرو‌راریژده‌وه • دوای توزیک ، رامانو
وورته‌وورت و وزیردی ده‌سته‌راست بو به‌ده‌م راستی ههموان رووی
کرده پاشاو وتی : « پاشام پیوقه‌ده‌می کچی تازه‌ت پیروزی‌ت بیرو رامان
هاتوته سه‌ر ئه‌مه‌ی ئهم ناوانه‌ی پیشو هه‌لوه‌شینیه‌وه وه‌له‌سه‌ررا ناوی
مانگه‌کانی سال له‌شازاده خاتونه‌ه جوانه‌کان بنی‌ی چونکه‌خوا بیانیه‌لی
بایستاش هه‌شت‌بن به‌لام شازن خوش‌بیت په‌کت له‌سه‌ر تا‌قه‌ه‌چار
کچی‌تر ناکه‌وی ، وه‌توش به‌لایه‌نی که‌مه‌وه تا‌چوار سالی‌تر پالی ره‌ه‌تی
لی ئه‌ده‌یته‌وه وه‌له‌بابه‌ت ناوانو ناودوزینه‌وه له‌خه‌مو خه‌فه‌تا‌نابیت •
ئهم قه‌راره له‌لایه‌ن ههموانه‌وه په‌سند کرا ناوی شازاده خاتونه‌کان
یوو به‌ناوی مانگه‌کانی سال که‌له‌یه‌که‌م مانگی به‌هاره‌وه ده‌ست پی ئه‌کا :—

خاگه لیوه (مارت) ، بانه بهن (نیسان) ، جوزهدان (مایس)
پوش بهر (حزیران) ، گه لویژ (تموز) ، مخرمانان (آب) ره زبه
(ایلول) ، خه زه لوه بهر (تشرینی به کم) .

بهلی ههروه کو وزیری دهسته راست وتی شازن له شی سیساع بیت
به چوار سال : که بهر (تشرینی دوهم) به فرانسار (کانون به کم)
ری به ندان (کانونی دوهم) ، ره شه مه (شباط) یسی پیشکesh به کومهل
کرد و ناوه کان ریکوپیک بون .

له کاتیکا شه کراوی هاتنه سه ر دنیا ی ره شه مه خاتونی بچکوله
ئه خورایه وه هه موان دهم به پیکه نینو دل خوش بون شازن په ستو خه مناک
بوی دامابو ، پاشا لوی پرسی بیرچی ئه که بته وه ؟ شازن وتی پیر له وه
ئه که مه وه ئه و ناوی دوانزه مانگهش نه ما ئه مجاره ئه گه کچمان بو
چی بکه یین ؟ پاشا قیراندی به سه رییا وتی ، ئه مجاره هه ر کچت بوو سه ری
توش و ئه ویش به ناخی ئه رزا ئه بهم و خوم له نار. ختیو ناو گورینه رزگار
ئه کم .

ایتر شازن ترساو چو ده زمانی نه زوکی خوارد وه له وسلاوه آره زوی
شازاده بونی نابه لاهه .

کچی باش

ره شه مه خاتون ، هه رچه نده ناوه که ی وائه گه یینی که رهش بیت به لام
وانیه جاری ئه م ناوه ی به ریز بهر که وت سه ره رای ئه مهش له هه ر پانزه
خوشکه کانی جواترو خوین شیرینتر بو هه مو کهس خوشی ئه ویست
هه ر گیز نه ئه گریاو نو که نوکو بوله و پرتی نه ئه کرد ، مروموچو چلیس
نه بو ، به لای شتی پیسا نه ئه چو ، زورگوی رایهل بو له قسه ی دایکو

باو کی دهر نه چو ، سویندی نه خوارد لاسایی کهسی نه کرده وه ، دلی بهمنالی هه ژارو بی کهس نه سوتا گالتهی پی نه کرده ، جوین فروش نه بو ، پاکوته میز همیشه وه که شوشه و ابو .

جهژانه

نه مرو به کهم روژی جهژنی قوربانه پاشا کچه کانی بانگ کرده لای خوی هه کچهی به جهژانه تووتیه کی دانی ، نه مانیش هه ریه که یان توتی خوی هه لگرتوو به قهقهزه که وه له ژووری خویا هه لیواسی . چونکه ره شه مه خاتون له هه موان عاقل وقسه خوش تر بو وا دیاره توتیه کهش له وه وه فیری قسه بو بو ، دایم وده ره هم باس هه رباسی ره شه مه خاتون وتوتیه که ی بو نه واننی تر چونکه له قسه ی بی تام ونو که نوکو گریان به ولوده هیچیان نه نه زانی توتیه کانی نیشیان وه کو خویان فیر بو بون ، کهس دانی خیری نه به خویانو نه به توتیه کانیانا نه نه هینا .

مه رگی توتی

خوشکه کان که بویان آشکرا بو باس هه رباسی توتیه کهی ره شه مه خاتونه بریاریان دا به هه ره جوریک بیت له ناوی بهرن ، گه لاویر خاتون ووتی « که واته با ده رگای ژووره کهی بکه ینه وه پشیله بور زور لی پره هه پهلما ری بدا نه یخکینی .

به ریکه وت روژیک ره شه مه خاتون له ناو باخه که یا نه سورایه وه ، ده رگای ژوره که یان کرده وه و پشیله بوریان بهردایه توتی به سه زمان که هیچ گوناچیکی نه بو نه وه نه بی راستو قسه خوش بو ، پشیله بور پهلا ماری داو خواردی ، کاتی ره شه مه خاتون هاته وه و نه م کاره ساته ی دی ، له خوشکه کانی پرسی : کی توتیه کهی بردوه ؟ ووتیان نیمه چوزانین ، نه و

توتیه چه قاوه سووه هه لوهره به دهردی خویره و دانه نیشته ، سه ری له گو بهن
ئه خورا ، ئه ی ووت پشیله چون ئه توانی په لاماری چوله که و په ره سیلکه و
بالنده ی هه ژار ئه دا وده به چه هه قیه که به چکه کانیان ئه خوا • ئه ویش
بیستویه ووه ، رقی لی هه لگرتبو ، په لاماری داو خواری •

میوانیکی تازه

ره شه مه خاتون ایتر له وروژه ووه توتیه که ی به و دهرده چو دایم و
دهره هم کزو خه مباربو ، زهرده خه نه له لیوی برا ، همیشه بیر
قسه خوشه کانی ئه کرده ووه هه ناسه ی ساردی هه له ئه کیشا ، روژیک
بلبلیکی ختجیلانه ی ایسک سووک به بهر په نجه ره ی ره شه مه خاتونه ووه
نیشته ووه هه رچه نده دلی ته نک بو به لام خو په رست نه بو که بینی ئه و جوانه
تازه نینه خه م دایگرتوو و بیر ئه کاته ووه ، هه رسو کیک هات به سه رشانه ووه
نیشته ووه و چرپانی به گوی دا ووتی : ئه ی په ری جوان خه م بوچ
دایگرتوی ؟ ئه گه ر قبولم ئه که ی به شانازی ووه ئاماده م بیمه خه م ره ونیت ،
ئهمه ی ووتو دهستی کرد به خونیدن ، خونینیکی وا (چونکه له کانی
دلیه ووه ئه ی ووتو سک سوتا بو به چکه کانی لی زه ووت کرابو) دلی
به ردینی ئه کرد به ئاو ، شازاده که ئهمه ی دی زور به دلخوشیکه ووه دانو
ئاوی بودان و کردی به خه مره وینی خوی ، ئیتر بلبل له وروژه ووه به ئاره زوی
خوی به یانین ئه فریه دهره ووه ئه چوه ناو هاوری کانی ئاوازی تازه فیر
ئه بو ئیواران ئه هاته ووه سه روچاوی شازاده ی ئه لنسته ووه چه گورانیکی تازه
فیر بو بو بوی ئه خونیند ، شازاده خاتون ئهمه نده دلی پی خوش بو هه ر
مه پرسه ، به م جو ره باسی شازاده و بلبل له جاری جاران زه ماننی توتی
گه لیک زیاتر دهنگی دایه ووه ، به هه ر لایه کا برویشتیایه باس هه رباسی
ئهمان بو به پیچه وانه ی خوشکه کانیه ووه که له کوله که ی ته ریشا ناویان

نه بوو ، نه مائيش زور رقيان هستاو له ژورده كه ي خه زه لودر ، كو بونه وه
 برياريان دا نه م هاوړي يه تي به يني سازاده رده شمه و بلبل تيك بدن ئينجا
 هاتنه لاي رده شمه خاتون بيان ووت : « نه وه چون دلت نه هيني نه و بلبله
 جوانه خوشه ويسته به رلا نه كه يت ؟ * وتي : خوي واي پي خوشه مينش
 بي دلي ناكمه * همو به جاري دايانه قاقاي پيكه نين ووتيان : نه ي ئافه رين
 بوئه قلت نه ي نه گه ر سبه يني هاتو يه كييك دلخوشي دايه وه خواردني
 باشتري دايه و جيگاي چاكتري بوته رخان كرد كي ئه پلي جاريكي كه ديتنه وه
 لات ؟ يان نه مه ش نه بي نه ي نه ي نه گه ر پشيله بور به ددردى توتيه
 جوانه مرگه كه ي برد چي نه كه ي ؟ بونا يخه يته قه فز يكه وه و دلي خوت
 ئاسوده كه ي ايتر نه و نده يان به گوي دا هه لئويند تا له خسته يان برد *

زندانى زيرين

شازاده دست به جى قه فز يكي زيريني ئاماده كرد ئيواره كاتي بلبل،
 هاتنه وه به له نجه ولاريكه وه چوه سه رشاني شازاده و دستي كرد به خويندن ،
 نه مينش نه يكرده نامه ردى به قسه ي خوشكه كاني هه رگرتي و نابه ناو قه فزه
 زيرينه كه وه دانو آوي بوداناو ده رگاي له سه ر داخست و به په نجه رده يه كا
 هه ليواسي ، بلبل به سه زمان له پشه وه حه په سا دواي نه ختيك به م لاو
 به ولاذا هه لقرى دهنوكي له شيشه كاني نه گرت و دادو هاواري نه كرد
 به لام بي سوود كه س گوي نه دايه ، ناچار به كزي و بي دنگي له سوچيكي
 قه فزه كه يه وه هه لنيست و ه بوي چوه ژير ده رياي خه يالاته وه ، له به رده به يانا
 توژيك چاوي چوه خه و له خه وا خوي له ناو باخو دهشت و گولزاريكه
 دي له گه ل هاوړيه كانيا نه يخويند باسي چاكه و جواني شازاده ي
 بوئه گيرانه وه ، له پر داچله كي و خه به ري بووه و خوي له قه فزه را دي هه ر
 ئارامي لي برا و پرده م هاواري گرد : شازاده گيان خوشه ويسته كه م بووات

لی کردوم؟ سازاده هات بهده نگیه وه ووتی : چیم لی کردوی ؟ ••• جیگت ناخوشه ؟ پیم نالی چه که سیکت یان هاوریه کت له ناو قهفه زی زیرینا نوستوه ؟ کھی دانو ئاوی واخوشت به ئاسوده به خوته وه دیوه ؟ بوشو کرانه ناکهی ئه گهر تو ئه قلت پی ناشکی وله روحی خوت ناترسی من ئه ترسم ، ئه ترسم پشیله بور بتخوا ، من له بهر خاتری توو بو پاراستی گیانی تو ئهم قهفه زهم بو کردوی ، ناشمه وهی بجیته ده شتوددر ، ناو بلبلی تر به قسه ی پروپوچ میشکت تیک بدن ونه په یته وه لای من

نازادی

بلبل وه لامی دایه ده ووتی :- خانمه نهرموله جوانه که گوناوه گوناوهی خومه که خوم گیرودهی ئهم داوه کرد • ئهی تو نازانی مردن به نازادی خوشتره له ژبانی دیلی ، من ژبانی ناو پهینو پالم به آزادی گه لیک پی خوشتره له زیندانی زیرینی تو ، هه رزنه تاله کهم به سه ره بهستی لا به تام تره له خورماو شه کری دیلی ، رزگاری و نازادی وسه ره بهستی به هیچ شتیک ته نانهت به تاجه گه وه رهینه کهی توشی ناگورمه وه ئه گهر خوشت ئه ویم و ئه ته وی بژیم رزگارم که با به سه ره بهستی بفرم و به نازادی بخوینم وه ئه گهر ئهم چاکه یه له گه لا بسکهیت هه تا ماوم له ژیر باری منت تا

ده رناچم •••••

سازاده قیراندی و ووتی : قسه هه زاره دوائی به کاره من نوم خوش ئه وی و بهرت نادم ، بلبلی بی چاره که ئهمه ی بیست زور دلته نگ بو به خه فه ته وه پالی لی دایه وه بریاری دا که ئیتر نه دانو نه ئاو نه خواو نه خوینی تارزگاری ئه بی به ده رچون بی یامردن روژ تائیواره ئه گریاو هه ناسه ی ساردی هه له ئه کیشا زور کزولاواز بو دوا ی سیه روژ بی هوش که وت و هاته سه مردن ، سازاده که ئهمه ی دی زور به زه بی پاهانه وه زانی ئه گهر

به رهلای نه کاهه مری ، هاته ته نشیته وه دلخوشی دایه وه پی ووت من زور
په شیمانم بم به خشه خه تای من نه بو خوشکه کانم بیان کردم ودره ددره وه
ایسته ش وه کو جار ان بو کوی نه چی بچو که ی دیتته وه ودره وه به ناره زوی
خوت وه زور زور سپاست نه کهم که تیتگه یانم نازادی چیه ؟ که مردن
زور ناسانه له پیناویا •

خانموله دهر گای قه فزه که ی کرده وه بلبل به دلخوشیکه وه لاره ولار
خوی گه یانه په نجه ره که و دهر په ریه ددره وه بوناو باخو باخاتو هاوریه کانی
بوژیانی نازادی •••

بو زانیین

گوواری هیوا که به رزترین و چاکترین گوواریکه له عراقا ناماده یه

بو نوسین و بلاو کردنه وه ی هه مو جوړه اعلانیك به نه رخیکی

• هه رزان

هه‌موو گيان له بهريك خوارده‌مه‌ني خوي هه‌يه

ووتاريك له‌ووتاره گرانبه ها كاني

غاندي پيشه‌واي نه‌مري هندستان

وه‌رگير : شيخ حسن

سروشت بو هه‌ر گيان له بهريك خوارده‌مه‌نيه‌كي ناماده كردوو ،
چا نه‌و گيان له به‌ره نامه‌مزادبي ، حه‌يوان بي ، بالنده‌بي يان مه‌گه‌ز ،
كه‌وابوو بوچي هه‌نديك نامه‌مزاد جياواز له گيانداراني تر له برسـا
نه‌مرن ؟

ئيمه نامه‌مزاديگمان خوش نه‌وي كه گيانگي پاكي بي ، ره‌ووشـتـو
خوويه‌كي به‌رزي بي ، وه فه‌زلي نه‌م جوړه كه‌سانه نه‌ده‌ين به‌سه‌ر نه‌و
كه‌سانه‌دا كه ته‌نيا له شيكي به‌هيزو ماسوولكه‌ي به‌هيزو بادراويان

• هه‌يه

بي گومان له‌ش وه‌كو گيان پيوسته بو نامه‌مزاد ، به‌چه‌شنيكي واكه
نامه‌مزاد ناتواني واز له هيج كاميكيان بهيني ، به‌لام گيان له‌له‌ش گه‌ليك
گرنگ (مهم) تره • كه‌وابوو نه‌و كه‌سه‌ي ره‌ووشـتـو خوويه‌كي
پاكي نه‌بي يا له شيكي قه‌له‌وو به‌هيزيشي بي به ته‌ندروست نازميرري •
چونكه نه‌و له‌شه‌ي گيانگي نه‌خوش و ره‌ووشتيكي ناپه‌سندی ئيـبي
بي گومان نه‌خوشه ، نه‌مه ماناي نه‌وده به ره‌ووشـتـو خووي پاك نباغه‌ي
ته‌ندروسـتـي به ، وه پيروباوه‌ري خراب و داوين يسي چه‌شـنه‌ها
نه‌خوشـين • پاك كردنه‌وه‌ي گيان چاكثر ريگايه بو به‌هيز كردني
ته‌ندروسـتـي ، وه نامه‌مزاد ناتواني ته‌ندروسـتـي خوي پاريزي تاكو
گياني پاكي خوي له خراپه نه‌پاريزي •

هه‌وا ، ئاو ، خوارده‌مه‌ني

كوله‌كه‌ي ژياني نامه‌مزاد ۳ شته : هه‌وا ، ئاو ، خوارده‌مه‌ني به •

ههوا لههه موویان گرنگ ترد بو گیان دار ، ههر له بهر نهوویه خوای
 مهزن ههوا یه کی زوای دروست کردووه ، به هه موو لایه کا بلاوی
 کردوتهوه بو نهووی هه موو ئاده مزادیک ، به لکو هه موو گیان له بهریک
 به خورایی دهستی بکهوی • بهلام شارستانی ی ئیستا کاریکی وای
 کردووه ته نانهت هه وای پاکیش نرخنی گران بی ، به پاره نه بی دهست
 نه کهوی • ههوا به پاره بی یان بی پاره ناتوانین وازی لی بینین •
 هه ناسه دان له هه وایه کی پیسا شتیکی زور خراپه و چاک نیه ، وه کو چون
 پیاو ئاوی لیل بخواتهوه ، یان خواردنیکی پیس بخوا • بهلام فیری نهووه
 بووین که له هه وای پیسا هه ناسه وه گرین ، با له ئاوو خوارده مه نی پیس
 تریش بی ، نه مهش له بهر نهوویه ئیمه زاهر په رستین ، ههر شیک به چاو
 نهی بینین و ههستی پی نه کهین گوی نادینی • وه سه بارهت بهووی ههوا
 به چاو نابینری ، گوی نادینه نهو خراپه ی هه وای پیس بومان نه هینی •
 له کاتیکا بیز له خواردنیک نه کهینهوه که نهو خوارده یه کیکی تر لی
 خواردنی ، یان نهو ئاوه ی لیوی که سیکی تری لی کهوتنی ناینین به
 دهم مانه وه • کهم کهس هه یه له ئیمه که بزانی و تی بگا نهو هه وایه ی
 وه ری نه گرن زور جار بو گن و زهراویه ، چونکه به هه زاران کهسی
 تر نهو هه وایه یان وه گر تووه •

بهلام ؛ زور جار پرسیار له دکتوره کان کراوه ، پیاو نه بی کهی ئاو
 بخواتهوه ، وه چهن بخواتهوه ؟ وه لامی راستی نهم پرسیاره نهوویه ،
 ئاده مزاد تا تینسوی نه بی نابی ئاو بخواتهوه ، وه نه بی نهووده ئاو
 بخواتهوه که توینی تیه کهی بشکینی ، وه نه توانی له کاتی خوارده نا ، یان
 پاش خوارده ناو بخواتهوه ، بهلام نابی تیکه ی پی بجوی •

بهلام نهو خوارده مه نیه ی نه خوری ، زور کهس ههن زور نه خون
 بو نهووی برسی یان نه بی ، یان تیره که یان چهن روژیک بخاپینی ، وه من

هر چه نده بير له روزاني رابووروم نه كه مه وه ، به گه ليك له
 كرده وه گاني خوم پي نه كه نم ، وه له هه نديكيان شهرم نه كه م . له و
 روژه تاريكانه دا چاي زورم نه خوارده وه به تا يه تي به يانيان ، له پاش دوو
 يان ۳ ساعات ناشتام نه كرد ، له پاشا له ساعات يه كي پاش نيوده رودا
 ناني نيوده روم نه خوارد ، وه دوو باره چام نه خوارده وه ، وه له به يني
 ساعات شه شو و هه وتا شيوم نه كرد ، هه ر مه پرسه كه
 له و سه رده مه دا چند پهريشان بووم ، له حالكي وادا بووم
 بو نه وه نه شيمام خه لك به زه يي پياما بيته وه . له و سه ر ده مه دا له شيم
 پيو داي پوشم پيو ، شووشه ده رمانه كان هه ميشه له ده سم نه نه كه وتنه
 خواره وه ، جاره ها ده رمانه ره وانيم نه خوارد ، به راستي هيزي بـيرو
 به وه نيشم به جوريك بو پيوستمي به وه نه كرد خه لك به زه ييان پياما
 بيته وه . هه ر چه نده نه و كاته له تافي گه نجيدا بووم به لام به سي به كي
 ئيستا وورياو به هيز نه بووم .

ليكولينه وه يه كي زور له م شتانه ساغي نه كاته وه كه هه موو خراپه ك ،
 وه كو درو ، فيلو ته له كه بازي ، دزي كردن ، له نه نجامي نه وودا په يدا
 نه بن كه ئيمه له زهت و خوشي په رستين ، وه نه و كه سه ي ، نه تواني جله وي
 له زهت و خوشي بگري ، نه تواني به ئاساني جله وه هه موو هه ستيكي
 تري بگري ، وه ئيمه زور چاك هه ست به وه نه كه ين كه كاتيك درو
 نه كه ين ، يا دزي نه كه ين ، يان داوين يسي نه كه ين له به ر چاوي كومهل
 نه كه وين ، به لام زور كه س گوي ناده نه نه وانهي هه ر خه مي سكيانه و
 له زهت و خوشي بگري ، نه تواني به ئاساني جله وي هه موو هه ستيكي
 وايه نه م گونا هه په يوه ندي به ره ووشت و خوي ناده مزاده وه نه .

هه موو دينـداره كان چه ز ناكـهن هاوري بي دزو دروزنو
 داوين پيسـه كان بـكهن ، كه چي خوار دنـيـكي زور نه خون وه نه و
 كرده وه يه يان به گونا هه نازانن !

به لی ، سهردانه واندن بو تامو لهزه تی خوارده مه نی له م کومه له
شارستانییه مانا به گونه نازمیری ، چونکه هه موومان ئه و گونه
ئه کهین ، ئه مه وه گو ئه وه وایه دانیشتوانی دی به ک هه موویان دزین
دیاره دزی به گونه نازانن !

له مهش خراپترو ناشیرینتر ئه وه یه ، خومان به م خووه وه هه لئه کیشین
به بی ئه وه ی شه رمی لی بکهین ، ئه بینین خواردن په رستی - نه خوازه لا
له شایی و مه ولوود و ده وه تا - به پیوستیه کی پروزی ئه زانین و هه ز
ئه کهین زور جی به جی ی بکهین • به لکو ته نانه ت له شینیشا له سه ر ئه و
کرده وه ناشیرینه ئه روین • هه روه ها هه ول ئه ده یین سکی میوانه کانیشمان
په ر بکهین له خوارده مه نی و چه شنه ها شیرینی ، وه خوومان به وه وه گرتووه
که خوان بو خزمان و دوسته کانمان برازیننه وه • خاک به سه ر ئه و
که سانه ی سکی میوانه کانی به چه شنه ها خوارده مه نی تیرناکا • به ره زیل و
پاره پیس ناو ده رئه کاو له لومه و گالته پی کردنی خه لک رزگاری نابی •
لیرده دا ئیش پیچه وانه ئه بیته وه ، گونا هه گه وره که (خواردن
په رستی و زور خواردن که شین له سه ر وورگی بکری و خوی پیوه
هه لیکیشی) بوو به کرده وه یه کی زورچا ک و به جی ، جا نازانین چون
خومان له م باره ناخوشه پشیویه رزگار بکهین •

به راستی له سه ر هه موو که سیک ، ته نیایی ، یان کومه ل پیوسته
ده ست بدنه ده ست به ک بو ئه وه ی چاره به ک بو ئه م مه سه لئه له یه
بدوزنه وه ، وه که میک لی وورد بینه وه و بزنانن چه تاویک ئه کاته
سه ر ته ندروستی •

وه ئه مه وی له روویه کی تره وه له م مه سه لئه یه وورد بینه وه • شتیکی
ئاشکرایه سروشت (الطبیعة) خویه خوی خوی هه موو خواردنیکی بو
ئاده مزادو جه یوان و بالنده و مه گه ز ئاماده کردووه ، ئه و خوارده مه نیه
به شی ژیان و مانه وه ی هه موویان ئه کا • ئه مه پیشه یه کی کونی سروشته

و هه تاهه تايي هه ره ميني ، له وولاتي سروشتا (مملكة الطبيعة) هيچ كه سيك غافل نيه ، وه هيچ كه سيك ئيش و كاري خوي له بير ناچي ، وه له وئيش و كاره يانا ته مه لي وسستي نانوئين ، وه هه موو ئيشيك له و وولاته دا به جواني و ووردي جي به جي ته كړي ، وه چه كاتيكي بو دانرابي له و كاته دا پيك ته هينري *

جا ته گهر ئيمه هه ميشه به راستي و دروستي تي بكوشينايه بو ته وه ي ژيانمان وهك ده ستووري سروشت لي بكر دايه ، بي گومان ، له م جهانه فراوانه دا هيچ نه ته بوو له برسا بمر دايه ، چونكه وه كو و وتمان سروشت ته وه نده خوارده مه ني ئاماده ته كا به شي هه موو گيان له بهريك بكا . كه و ابو له مه وه بومان ده ره كه وي ته وه كه سه ي زياده خوري بكا ، ماناي ته وه په له هه قتي شه رعي بي به ش ته كا . ئايا ته مه شتيكي راست نيه ؟ ئايا چيشت خانه كاني پاشايان ويران و ئاغاكان و پاره داره كان دوو چه ندانه ي به ش خويان و ده سوپووه نديان چيشت و خوارده مه ني دروست ناكهن ؟ ته مه ماناي ته وه په به شيكي زوري خوارده مه ني هه ژارو بي ده سه كان دا گير ته كهن ، ئايا به لاتانه وه شتيكي سه يره كه هه نديك هه ژاره كان له برسا بمرن ؟ ته گهر ته مه راستسي (كه زور كه س له خاوه ن پيرو خوينده واره به رزه كان دانيان پيا ناوه) ته وه ته گه ييني كه ته و خوارده ني له خومان زياد ته خوئين دزيه كه له سكي هه ژاره كاني ته كه ين *

ئاده مزادو خوارده مه ني حه يوان

وورد بوونه وه و ليكولينه وه وه يه كي چاك له له شي ئاده مزاد ته مان باته سه ر ته و پيرو رايه ي به ته و او ي دان به وه دا بني ين كه ئاده مزاد ته تواني ته نيا به به ري دره خته كان بږي ، چونكه په يوه نديه كي زور نزيك له به ييني ته ندانه كاني له شي ئاده مزادو ته ندانه كاني ته و حه يوانانه دا هه يه كه به به ري دره خت ته ژين ، به وينه (مثال) مه يمون : له شيوه

و دروست بوونی ئەندامه کانی ، به تاییه تی دانه کان و ناوسکی له ئاده مزاد
ئهچی ، وه تهنیا به بهری درهخت ئەزی • کهچی ئەو چه یوانانهی
گوشت ئەخون وه کو شیرو پلنگ ، جیاوازیه کی زور له بهینی
ئەندامه کانیانو ئەندامه کانی لهشی ئاده مزادا ههیه ، زاناکان له مهوه بوین
دهرئه کهوی که ئاده مزاد بو ئەوه دروست نه کراوه به گوشت بژی ، یان
به سهوزه ، به لکو بو ئەوه دروست کراوه به رهگ و بهری درهخت
بژی •

زاناکان به تاقی کردنه وه بوین دهر کهوتوه که بهری درهخت پره
لهو شتانهی ئاده مزاد پیوستیه تی و ئەندامه کانی لهشی پی فراژین
(نشونما) ئەکا • موز ، پرتقال ، خورما ، تری ، سیو ، چواله بادام ،
گویز ، پاقله ی سودانی ، گویزی هیند ، ئەمانه هه موویان پرن له موادی
خواردمه نی • وه زور کهس له زاناکان ووتویانه : ئاده مزاد له سروشتا
پیوستی به وه نیه خواردمه نی بکولینی و دروستی بکا ، وه بیانوه که یان
ئهو یه ، ئاده مزاد ، وه کو چه یوانات وایه ، ئەتوانی به ئسانی بهو بهری
درختانه بژی که به هوی گهرمای روژه وه پی ئەگهن •

له پاشا ههر ئەوزانیانه ئەلین : بهشی زوری ماده کانی ناو خواردمه نی
له کاتی کولاندنا له ناو ئەچن و قازانجیان نامینی ، وه ئەو خوارده
مه نیانهی به کالی نه خورین ، بو خواردنی ئاده مزاد دروست نه کراوه •
ئەگەر ئەم بیرو رایه راست بی ، مانای ئەوه یه ئیمه به هوی کولاندنی
خواردمه نی وه بهشیکی زور له وهختی خومان به فیرو ئەدهین ، وه
سه بارهت به وهی ئەتوانین به خواردمه نی نه کولاو بژین ، ئەتوانین
وهخت و پاره یه کی زور پاشه کهوت بکهین ، وه ئەو وهخت و پاره یه
بو که لکی گشتی به کار بینین •

بی گومان زور کهس پیکه نیی بهم قسانه دی ، وه گالته یان به وه دی

که به لایه‌وه وایه ئاده‌مزاد به خوارده‌مه‌نی نه‌کولاو را دی ، چونکه
پروا ناکه‌ن ئاده‌مزاد به‌و حاله رازی بی . به‌لام ئیمه ئیستا له‌وه شسته
نادوی بن که خه‌لک قبولی بکا یا قبولی نه‌کا ، به‌لکو له‌وه ئه‌دوی بن که
پیوسته بی‌گه‌ن . ئیمه ئامانجمان ئه‌وه نیه هه‌موو که‌سیک به‌قسه‌مان
بکا ، وه ته‌نیا به‌ری دره‌خت و میوه بخون ، به‌لکو تکامان وایه خویان
به‌و خوارده‌نه‌وه رابینن ئه‌و حه‌له ئه‌وانیش دینه سه‌ر بیرواری ئیمه
وه تی ئه‌گه‌ن که‌چهنده قازانجی لی ئه‌گه‌ن .

به‌شی زوری دکتوره‌کان بویان ئاشکرا بووه که له‌سه‌دا نه‌رده‌دی
ئاده‌مزاد له پیوستی خویان خوارده‌ن زیاتر ئه‌خون . بی‌گومان ئه‌مه
شتیکی راسته‌و ئاده‌مزاد ئه‌توانی هه‌موو روژیک به‌چاوی خوی بی‌بینی .
پیوسته ئه‌و خوارده‌نه‌ی ئه‌ی خوین که‌می بکه‌ینه‌وه بو ئه‌وه‌ی
ته‌ندروستیمان بیاریزین .

ئنجاسه‌بارده‌ت به‌وه‌ی ته‌نانه‌ت پیاوو ژنه‌ چاکه‌ کانیشمان گوناھی زور
خوری ئه‌گه‌ن ، باوو باپیره ژیره‌کانمان جار جار به‌روژوو بوون ،
بی‌گومان ئه‌م روژوو فهرزیکه‌ی دینه له‌سه‌رمان ، وه‌هیچ گومانی تیانه
که به دوو هه‌فته جاریک به‌روژوو بوون که‌لک و قازانجیکه‌ی زوری بو
ته‌ندروستی هه‌یه .

بوره‌واجی کارو فرمانت که‌ویستت نه‌گرواری هیوادا

اعلان بلاو بکه‌ینه‌وه : نه‌مه‌یه ناویشمان

به‌غداد شه‌قامی زه‌هاوی یانه‌ی سه‌هرکه‌وتن

ژماره‌ی ته‌له‌فون ۸۴۳۵۲

بہتی تندرستی

سوتانہ وہی پەردە میسک

وہیا تائی میسک (ذات السجایا)

بلاوونہ وہی - خوباراستن - دەرمان کردنی

دوکتور عبدالرحمن عبداللہ

نەخوشی سوتانہ وہی پەردە میسک زور توندو تیزه وئەئجگار
بەئاسانی بلاوونہ بیتەوہ ، لەپرر بەتاو سەراشەبەکی بی رەزاو
دل تیکە لاتن و رشانەوہ و پەلەمی سوری پیستەوہ خوی دەرئەخا .
میکروبی ئەم نەخوشیە لە پارچەمی سەروی جەھازی هەناسەدا وەکو
قورگ و گەر و خوی دائە کوتی و لەویوہ تەشەنە ئە کاتەناو خوین
وئەتر بەھوی خوینەوہ خوی ئە گەییستە پەردە میسک و لەویدا دەست ئە
کا بەتیکدان - ئەم نەخوشیە تاک ئەمیشە لەشارە گەرەکاندا روئەدا ،
هەر لەچەند سالیکیدا جارێک ئەبی بە (درم) بەتایبەتی لەو جیگایانەدا
کە زور کەس پیکەوہ ئەژین بی ئەوہی گویی بەدەنە پاک و تەمیزی وەکو
چەپس ئانەکان و معسکرەکان . تائیسنا چوار چەشن لەم میکروبانە
دو زراوەتەوہ . ئەم نەخوشیە یە کسەر لە نەخوشیکەوہ بوساغیک بەھوی
تزیک بوونەوہ و ئەو دلویە وردەلانەمی لە دەم و لوتی نەخوشە کەوہ دیتە
دەری و پرە لە میکروب ساغە کە توش ئەبی لە بەرئەوہ زور بەئاسانی لەناو
ساغەکاندا بلاو ئەبیتەوہ ئەگەر خویان لە نەخوشەکان نە پاریزن . ئەم
نەخوشیە ئەتوانین بکەین بەسی بەشەوہ ، یە کە میان کە پارچەمی سەروی
جەھازی هەناسە توشی ئەم میکروبانە ئەبی ، دوہ میان کە میکروبوہ کان تیکەلاوی

خوین ٺهبن ، سیه میان که میکروب به کان له پهردهی میشکدا جی گیر ٺهبن ، هندی جار ٺم میکروبانه له جومگه کاند او له پهردهی دهردهو ناودهوی دل ولهسی به کاند او دیا له گلینهی چاوا جی گیر ٺهبن . به زوری ٺم دابهش کردنه عملی نیه وه زور جار ٺم به شانہ تیکهل بهک ٺهبن .

له پیشا نه خوشه که توشی ٺالو که وتن و سوربونهوی قورٺ گو گهروو چاوتیشهو ریپوق کردن ٺهبی له پاشا که میکروب به کان تیکهلی خوین بون ٺای لی دی بهورده له رزهوه ، وررو گیت ٺهبی ، به زوری له سهر ته نیشته دریر ٺهبی و هدرده ٺهژنوی ٺه نویسنی به سنگیهوه و سهری ٺه بانه پیشهوه ، زور بی دنگ و خاموش ٺهبی ، روی شین ههل ٺه گهری نه بزنی خیرا ٺهبی ، جومگه کانی همو دیته ژانو له شی قورس ٺهبی له دمدها خالی سوری ورد له پیستا دهر ٺه کهوی ، که میکروب به کان له پهردهی میشکدا جی گیر بون ژانه سهریکی توند ، رشانهوه ، موچرک پهااتن و تا پهیدا ٺهبن ، سهر بو پشتهوه ٺهچی و مل رهق ٺهبی نه بز هیواش ٺه بیهوه ، زهختی ناو میشک زور بهرز ٺه بیهوه و دهماره کانی لاجانو ناوچهوانی راست ٺه بیهوه و هه ناسه ریک و پیکی نامینی ، بی خهوی و پهله قازی و له هوش خوچون پهیدا ٺهبی ، چاو سور ههل ٺه گهری ، جار جار خوینی تی ٺهزی و ٺاوبهنگ ٺهکا . تامیسک له دهم و لیج پهیدا ٺهبی .

هیچ نه خوشیه کی تر وه کو ٺم نه خوشیه ناریک و پیک نیه ، نه تابه کی ریک و پیک ، نه نیشانه یه کی زانراوو باش ، ونه دهر زانری چند دوام ٺهکا له ههر نه خوشیکدا مدده بهک دهم ٺهکا له نه خوشیکی تر ناچی ، زور جار له پاش چاک بونهوهش ٺه گهر بیهوه . ٺه گهر هاتو تاحهوت زوژ نه خوشه که بهروه چاکی نهرویشته ٺهوه دیاره دهرمانه کان کارگیر نه بون و دیا (ماکی) نه خوشیه که بهچه شنیکی تر پهیدا بوه .

له ماکه کانی ٺم نه خوشیه (کیم) کردنی پیلوی چاوه ، کیم کردنی

گويچكهي ناوه راست ، كه زر بون به هوي خراب بوني ده ماري ههشته وه
له ميشكدا ، سوتانه وي پرده كاني ناوه وه و دهره وه و دل و كيم كردني
هه ندي له جومگه كانه به تا بيه تي نه ژنو *

له م نه خوشيه دا نه و ناوه خاوينه ي ميشك و پشت ليل و ليخن نه بي و پرز
نه بي له كيم ، هه ندي جار نه وه نده كيمي تيا پهيدا نه بي خهست نه بيه وه و
به زه حمهت له پشت ديه دهری • كهس ناتواني بزاني نه بجامي نه م
نه خوشيه چون نه بي ، پيش دوزينه وه ي (سلفونه مايد) سه دي په بجاي
نه خوشه كان نه مرن ، ئيستا مردن زور كه مي كردوه و اي لي هاتوه سه دي
ده ي نه خوشه كان ناكوژي *

بو پاراستن له م نه خوشيه نه بي پاك و نه ميزي فيري هه مو كهس
بكریت ، كهس نزيك نه خوش نه كه و بيه وه ، له قه له بالغی زور
دور كه و بيه وه ، نه خوش جيا بكرته وه و به گورجي دهرمان بكریت ،
نه وانهي له گهل نه خوشه كه دا نه ژين بو چنه د روژي دهرماني
(سلفونه مايد) وه رگرن ، ژوري نه خوشه كه و كه لو په لي زور چاك
پاك بكرته وه و بشورريت تا نه خوشه كه چاك نه بيه وه نه بي تيكه لي قه له بالغ
نه بي ، نه گهر قوتابي بي نه بي له قوتابخانه دور كه و بيه وه تا به ته و او ي
چاك نه بيه وه • له پيش دوزينه وه ي (سلفونه مايد) و تا قه كه يدا
ده رمان كردني نه م نه خوشيه هه ربه (سيروم) له گهل سلفونه مايدا هه ر
به كار نه هينري به تا بيه تي بو نه خوشه قورسه كان ، به لام سلفونه مايد و
نه و دهرمانانه ي له و نه چن دهرماني تا بيه تين بو نه م نه خوشيه ، نه گهر
بيتو زوو كه نه خوشيه كه په يدا بو گورج تشخيص بكریت و مقدا ي
ته و او ي له م دهرمانانه به ريكوييكي بدريتي نه خوشه كه له پاش چنه د
روژيكي كه م چاك نه بيه وه • له گهل نه م دهرمان كردنه شدا پيو بيه
تا و له پشت دهر به نيريت هه م بوزانيني توندو تيزي نه خوشيه كه و هه م بو

- کهم کردنه و دی زهختی سه رمیشک که ژانه سه ره که کم نه کاته و ده •
- (په نسلین) و (تیرامایکلین) نه گهر به مقداری زور گه ورده به کار
- بهینری نهختی که لکی هه به •

بیرزانیته . . . ؟

- ◆ که ژماره دی دانیشتونانی شاری توکیو له مانگی تشرینی به کم می سالی رابوردوا ۸۲۷۴۰۰۰ کهس بوه •
- ◆ که هه یچ بالنده بهک به سه رما نامری به پیچه وانهی نه و ده وه که زور کهس واتنی گه شتون •
- ◆ که گوشتی ماسی مقداری یکی باشی له مه گنسیوم تیا به و هویه کی زور به که لکو به هیزه بو پاراستنی لهش له نه خوشی شیر په نیجه •
- ◆ که (فردریک) مه لیکي پروسیا له روژیکا له ۴ سهعات زیاتر نه و ستوه ، هه روه ها (ناپلیون) یش له شه وو روژیکا ۵ سهعاتی بو نوستن داناوه که چی پسمارک زور حهزی له خه و کردوه و زوری پی ناخوش بوه که خه بهر بگریته وه •
- ◆ که سال له نه ستیره دی مه ریخ دا ۶۸۷ روژه •
- ◆ و دنزیک ترین ماوه دی له بهینی نه رزو مه ریخ دا ۳۵۲ میلیون میله که نه مه یش هه ربه ۷۹ سال جاریک روو نه دات •
- ◆ که فیل به دهم رویشتنه وه نه توانی بنویت ؟

پهوهنری شکر و میٹرووی دهرهینانی

جهمال عبدالکریم فواد
معاونی تاییه تی کشتو کال

همو نه زانین شه کر بووه به پیوستییه کی ناومالی و دزور به کار
تههیزیت • له سالی ۱۹۵۴ دا ۱۲۰ هزار تون شه کر هیزاوده ته عراقه وه
وه نه گهر بیتو نه م شه کره به سه ر ژماره ی دانیشتووانی عراق دا به ش کهین
ته زانین هه ریه که ی سالی ۲۱ کیلوی به رنه که ویت ، وه به مه دا نه زانین
له وولاتی عراق شه کر زور به کار تههیزیت ، نه گهر له گهل وولاتیکی وه ک
فهرانسهدا به راووردی بکهین له سالی ۱۹۵۰ دا له سالیکا هه ریه کی ک
له دانیشتووانی فهرانسه - ۱۴ - کیلوشه کری کار کردووه •

همو نه باتیک شه کر دروست نه کات له نوکسیدی دووهمی کاربون
و ناو به یارمه تی تیشکی روژو بونی ماده ی (کلوروفیل) ، وه نه وه
شه کرده بهم جوړه دروست نه بیت به پیی چه شنی نه باته که و پیوستی
نه ونه باته نه گورری • جوړه نه باتیک نه وه نه شه کر کوئه کاته وه
که ناده میزاد که لیککی نابووری لی وه رگریت وه نیستا شه کر به زوری له دوو
نه بات دهر تههیزیت که نه مه پیش ، قامیشی شه کرو ، چه نه ودری شه کره •

چه‌وه‌نهری شه‌کر

له‌سالی (۱۶۰۵) ی میلادی یا (تولیفه‌ر دیسار) زانیاریکی
کشت‌وکالی فه‌رانسه‌ دوزیه‌وه که‌له چه‌وه‌نهری شه‌کرا : شه‌کر به‌زوری
کوئه‌بته‌وه ، دوا‌ی ئەم (ماگراف) له‌سالی ۱۷۴۷ دا که‌فیزی‌یاگه‌ریکی
ئهلمانیه‌ ئەم شه‌کره‌ی ده‌ره‌ینا ، دوا‌ی ئەم قوتابیه‌کی خوی (ماکارد)
ئاواتی ماموستاکه‌ی هینایه‌دی که‌له‌سالی ۱۹۰۷ دا توانی به‌شیه‌وه‌یه‌کی
ئابوری ئەم شه‌کره‌ له‌چه‌نه‌وه‌ر ده‌ر به‌ینیت و یه‌که‌مین کارگه‌ی شه‌کره‌ی
له‌شاری (سالیسیا) دامه‌زرانده .

ماکارد له‌م کاره‌دا گه‌لی کوسپی گرانی هاته‌ری • له‌وانه‌ نه‌بوونی
بووی‌باش ، به‌ر به‌ره‌کانی کردنی له‌لایه‌ن ئەوبازرگانانه‌ی شه‌کرین
له‌ده‌ره‌وه‌ی ئەوروپاوه‌ ئەهینا که‌له‌قامیشی شه‌کر دروست‌کرا‌بو • به‌لام
ئەم کوسپو به‌ر به‌ره‌کانی یه‌ به‌هاتنه‌ سه‌ر حوکمی ناپلیون دوا‌یی هات ،
چونکه‌ ناپلیون فه‌رمانی‌دا که‌هیچ جوهره‌ شه‌کر یکه‌ له‌ده‌ره‌وه‌ی فه‌رانسه‌وه
نه‌هیزیت • وه‌ بریاری‌دا یارمه‌نی ئەو که‌سانه‌ بد‌ریت که‌شه‌کر له‌چه‌وه‌نهر
ده‌رئه‌هین •

ئەم بزوتنه‌وه‌یه‌ له‌لایه‌ن ناپلیونه‌وه‌ بوو به‌هوی دامه‌زراندنی گه‌لی
کارگه‌ی شه‌کر له‌ئهو روپادا که‌له‌سالی ۱۹۱۲ دا نزیکه‌ی دوا‌نزه‌ کارگه‌ی
شه‌کر له‌فه‌رانسه‌دا دامه‌زرینرا به‌م هویه‌وه‌ له‌هم‌مو وولاتانی ئەوروپادا
چاندنی چه‌وه‌نهری شه‌کر په‌ره‌ی سه‌ند •

لهولانه بهك گرتوووه كاني ئه مهريكادا به كهه كار گهه شه كر لهسالي
۱۸۷۹ دا له كاليفورينا دا دامه زرا وه ئههه كار گهه به بووه پيش ردهه گهه
كار گهه تر ، لهسالي ۱۹۵۱ دا ژماره يان گهه يشته هه شتا كار گهه كه لهساليكا
دوانزه مليون (تون) چهوه نهريان كار ئه كر ده لهسه دا ۲۰ - ۲۵ ي
پيوستى ئه مهريكاي پر ئه كرده وه .

چهوه نهري شه كر نه باتيكي دوو فهسلي به وه لهو شوينا نه دا باش
هه له كه وه يت كه ئاوو هه وا به كي فينك وه لهساليكا (۵ - ۸) مانگ كه
زوقه وه سه رمای تيا نه بيت .

كاتي چاندي له ۲۰ مانگي مارت هوه تادهه مانگي (مایس) وه له
تشريني به كه مه دا دهس ئه كرى به هه له كه ندني سه له كه كاني ، ئه گهه هات وه
وازي له هينرا سه له كه كان لهسالي دووه ما دهس ئه كه نه وه به گه لاو گول
كر دن وه له مانگي خزي رانا توو ئه كات وه كوتاي به ژياني ديت .

بوشه كر دروست كر دن پيوسته لهسالي به كه ما سه له كه كاني هه له
بكه نريت ، پيش ئه وهه دهس بكا به گول كر دن ، چونكه كه گولي كر د
سه له كي چهوه نه ره كه سيس ئه بهي وه شه كرى تيا كهه ئه به ته وه وه كه له كي ئه وهه
ناميني شه كرى له دهر به نريت . جاري وا هه به هه ره له به كهه سهاله وه
هه ندي لهه سه له كانه گول ئه كه ن ئهه چه شه توخمه باش نييه ئه بهي
توو يكي وا بچي نريت كه به كهه سهاله گول نه كات .

وه پيوسته له شوينيكا برو نريت كه به بهي پيوستى ئاو هه بيت تا وه كو
به ئاوي نه كيشي چونكه نه باتيكي هاو ينييه . زوري وه كه مي ئاودان به بهي .

شوين و جيگاڪهي ٿه گورريت ههروها له مانگي ته موزو ٿاب كه پلهي
گه رما بهرزه بيهه وه ٿاودان پيوسته بخريته دم ٿيواره تاوه كو زيان
به سهلڪي چهوه نهره كه نه گات •

شه ڪر پاش ٿه وهي له گه لاي چهوه نهره كه دا دروست ٿه بيت روو
ٿه گاته ره گه كه ي و له ويدا كو ٿه بيهه وه ، كه ٿه ميهش پيوستي به شهوي
ساردي پايزه هيه • وه نسبه تي شه ڪر كه ٿه گاته له ١٦٪ - ٢٠٪ كه ٿه م
نيسبه ته ش به پي ي زهوي و بزارو ته نك ڪردن و ٿاوداني له ڪاتي خويا
ٿه گوري •

چاڪرين خاك بوچاندي چهوه نهوي شه ڪر ٿه وزه ويهيه كه گله كه ي
نهرم و شي ڪراوه بيت ، تاله ڪاتي هه لکه ندنا به سهلکه ڪانه وه نه وسيت و
ٿه رڪي شته وهي كه متريت •

چهوه نهري شه ڪر جگه له وهي كه ماده يه ڪي ٿه ساسيه بو در هيناني
شه ڪر گه لي كه لڪي تریش لي و در ٿه گيريت وه كو گه لاکه ي وه ٿه و
تله يه ي پاش در هيناني شه ڪر له ڪار گاکانا ٿه مينته وه خوارده مه نييه ڪي
زور به كه لکه بو ٿا زال •

ٿاواتي هيو	به رزي ٿيانه
پي شيلت نه ڪا	چه رخي زه مانه
گه ر بويه ڪ باشين	دل و ددس يه ڪبي
گوواري هيو او	چاپخانه ت ٿه بي

کونفوشیوس

فاضل

له ناو دانیشتونانی چیندا باوهر و ابو که نه وهی کوری نه بی ، کوله و
ژیانی په ژاره و رابواردنی تالیسه • نه مه بووای له « شولینچه » کرد
که له تمه نهی حه فنا سالیدا به ریشی سپی به وه و پشتی چه ماوه وه
کچیکي هه ژده سالانی تمه ن له به هاری ژینا بخوازی ، به نیازی نه وهی
کوری بیت چونکه له کچ زیاتری نه بو •

سال وهر گهر ایه ووه بو کی به ک ساله هاته سه رکاسه ، له ویره
په ک که و ته یه کوریکي گوی دریزی بو •• به بونی نه م کوره (شولینچ) ی
دلته نگ و زویر بزهی به ختیار ی که و ته سه ر لیوه چر چوو و شکوه وه بوه کانی ،
خوبه تاییه تی که نه ی روانیه گویچکه دریره کانی نه وه نده ی تر گهش
نه بو وه ، چونکه باوهری نه وسای چینیه کان و ابو هه رساوا به ک گویچه کانی
دریژیت نیشانه ی زیره کیو بلیمه تی ی نه و مناله یه •

نه م کور په یه ناو ترا « کونج - فوتسیه » یا « کونفوشیوس » وده و
ده ر نه که وی باوهری چینیه کان به رامبه ر به م مناله راست بو ، چونکه هه ر
له منالیه وه به چابو کی هاته پیشه وه ، هیشتا له تمه نهی سیانزه سالیدا بو
که باو کی مرد ، هاو ته مه نی نه و بو شیر نه گریا نه میش چاکی لی کرد
به لادا خویو دایکی ژیان •

له تمه نهی حه فده سالی دا کرا به پاسه وانی گه نمی میری و به دوسال
توانی مقداری پاره کو کاته ووه له نوزده سالیدا ژنی هینا •

ژیانی (کونفوشیوس) نه که و یته سه ده ی شه شه می پیش میلاد • له
کاتیکدا بو که ده ره به گیتی له گورری تینیا بو ، کاروباری میلله ت هموی
به ده ست نه وانه وه بو ، کارو کردار ، ووته و دوان ، هموی هه ر

کونه په رستی بو ، زاناو دانا کانش له ول او د بی نرخ ما بونه وه .
 (کونفوشیوس) که ئه ی روانیه ئه م جوړه ژبانه ، قیزی لی ئه کرده وه ،
 بو یاساو ژبانیکی با شتر ئه گه را وورد ئه بوه وه . • هینای له پیشیا
 به لاپه ره کانی کونه وه ماو بهک خه ریک بو ، زانیاریه کی باشی تیا په یا کرد ،
 ئنجا ده سی کرد به نه می کردنی مه رد م و بلاو کرد نه وه ی ئه وش تانه ی
 که به بیریا نه هات • هه مو جاری ئه ی وت من روژ هه لاتی و روژ ئا وایم ،
 له هر شو نیک بم نیشمانه •

روژیکیان له گه ل زانای به ناو بانگ (لاوتزیه) چاودیری که ری
 نامه خانیه کوشکی (تشو) دانیشتون قسه یان ئه کرد ، (کونفوشیوس)
 زانیاریه کی وای پیشان دا چوه دلی (لاوتزیه وه) ، له هه مان کاتیشا
 (لاوتزیه) پی ووت داخه که م باسه کانت هه موی له کونه وه یه و دوانه کانت
 باسی رابوردو ئه کات وه ئه وانیه ی تو قسه یان لی ئه که یه هه مو مردون •
 وا دیاره نه ت بیستوه سامانی شارراده وه ک نه بو وایه •

له م کاته دا ولاته که ی (کونفوشیوس) (کو) له گه ل دراوسی به کیا
 له ناکوکی و هه رادا بون ، چار نه بو ئه بوایه میر (کاو) ی سه ردار
 هه لیتو را کا چونکه ئه گه ر نه رویش تابه سه ره په رراندن به شی ئه بو ،
 وه له گه ل هه لاتی میرا (کونفوشیوس) و هه ندیک له قوتابه کانشی
 له وولات چونه دهره وه • هه مو زویر و دلته نگ ئه رویشتن له ریگا بینان
 و ا ئافره تیک له پال گوریکی تازه هه لبه ستر او شینو شه پورر ئه کا لی یان
 پرسی - بوچی ئه گریت ، له وه لاما ، ووتی - پلنگیک باوکی میرده که می
 لیره دا کوشتوه و دوا ی ئه ویش میرده که م • پیان ووت - وا ئه وان
 رویشتن و بررانه وه ئه ی تو بوچی لیره نارویت و خوت له ده ست ئه م پلنگه
 رزگار ناکه یه • پیی و تن - هه رلیره ئه مینه وه ، چونکه ئیره دور ترین
 شوینه له زور داری میری (حکومت) • ئه م قسه یه کسپه ی له جهر کی

كونفوشيوسهوه هينا ، بريارى داكه ههتاماووه بوههلكه ندى زوردارى
لهخه باتابيت •

رى يان گرتهوه بهر ، نهوه ستانهوه تاگه يشته ولاتى «تشي» گه يينه لاي
سهردارى ولات ، سهردار پيش وازيه كى گهرمى كردنو گه لى ريزى
لى نان • وه دوای دانىشتنو ماوه يه كه مانه وه وقسه و باسودوان ، كونفوشيوسى
زور چوبه دلا وه كردى به يه كيك له ته كير كه رانى خوى • روژيكيان
سهردار لى يى يرسى - ميرى (حكومت) ي ته واو ئه بى چون بى ؟ ئه ميش
پى دت - ئه بى سهردار سهردارى و شاريار (وزير) شاريارو باوكيش
باوك • سهردار سهرىكى راوه شان و تيه وه - قسه يه كى زور خوشه
ئه گهرچى هيچى لى تينه گه يشم • وه جارىكى ترپش هه رده رباردى
ميرى وتى - پياوى ئيش كه ره ميرى دا ئه بى ره وشتو خوى باش كات ،
وده بو ئه م باشكرده ش ئه بى كارى به رامهر ئه وانى كاربانى له گه له
به ته واوى بيا به ريوه ، وه بو ئه مه ش ئه بى ئاگادارىه كى ته واوى هه بى ت
له سرو شتو ياسا (نظام) ي گه ل وئاده ميزادا ••

سهردار بهم جوره قسانه ئه وه نده ي تر كونفوشيوسى چوبه دلا ،
بريارى دا كه بى كا به شاره وانى پارچه يه كه له ولاته كه ي ، وه بو ئه م برياره ي
شارياره كانى كو كرده وه وه ئه م نيازى خسته پيش چاو • به لام شارياره كان
هه مو به رامهرى ئه م قسه يه وه ستان ، چونكه نه يان ئه ويست زانابه كى
وه كو كونفوشيوس په نجه بخاته ئيشو كارى ولاتو ميريه وه بودواروژجى
به مان لى ريت • هه موده ستان كرده پرروپاگه نده وه هولدان بوده رپه
زرانى كونفوشيوس • وايان برده ميشكى سهرداره وه كه بهم جوره
دانايانه پياوى ئيش نين ، هه مولوت به رزو سامناكن ، ناتوانن كارو
بارى ولات به رن به ريوه •

به م قسانه سهرداريان لى هه لگيرايه وه • ئه ميش كه زانى جى گه ي

شـلوق بـوه له كوشكى سـهردارا دانـيشتنى باشـنيو له گـهل
كاربه رده ستانا ريك ناكه ويت ، بويه به ناچارى كوشكى به جى نيشت ،
روه و لاتنه كهى خوى گه رايه وه .

لهم كانه داکه ئەم گه رايه وه ، روانى هه ندى له دوستونا سـياوانى
خوى بون به كاربه دهست ، ئەميش چو بولايان و به سـهرهاتى خوى
بوگـيرانه وه . ئەمانيش له رقه به رايه تى سهردارى « تـشى » وا
كونفوشيو سيمان كرده شاره وانى شارى « تشونگتو » .

ليردا دانايتيو فلسه فهى كونفوشيو س ده رئه كه وى . هيناي گه لى
ياساو ره وشـتو خوى به رزو جوانى بودانان وه كو (خواردن به
پى ته من ، جلو به رگ به پى پيويسىتى ، كه موزورى چه مانه وه
له كاتى سلاودا ، چونه تى رويشتن به شه قامه كانا ، پياولاي راسته ژنـيش
لاى چـه پى ريگا بگريت له رويشتنا هه مو كه سـوه كو به ك
زه وى پى بدرى . . هتد)

لهم ياساو ئاموژگارىا نه دا كونفوشيو س سهر كه وتنيكى بالاسهر كه وت
بويه مير بريارى داکه بيكا به شاريارى تاوان (وزير الجريسة) .
وه به وه درگرتنى فرمانى تازهى ، تاوان به رده كه مى و ناپاكي روه ونه مان
مليان نا ، راستيو ره وشـت به رزى جيبى هه موى گرتـه وه . گه ليش
كونفوشيو سى به دلاچو ، هه روه هاميريش . بويه به كسه رگرا به سه رده ك
شارياران « رئيس الوزراء » . كاروبارى هه مو گه لو ميري كه وته ژير
چنگه وه ، بى وه ستان كه وته ئيش و بلاو كرده دى بيرو باوه رده كانى .
ئهم دامه زراندهى لهم ئيشه دا بويه سه رده خواريه كو ورده ورده
تياگل بو وه چونكه هه مو كاربه ده ستانى ولاتو ولاتانى دراوسى ئهم دامه
زراندهى - كونفوشيو سيمان پى ناخوش بو ، بودزو دروزنى ده ستى نه ئه دا .
بويه هه مو كه وته ته گيرو پيلان گيران بو هينانه خواره ددى و ده ربه ددر

کردنی • تاتوانیان میریان له‌خشته‌بردو باره‌گیان کردبه کورری
خواردنه‌وه سه‌ماو ئاهه‌نگو به‌زم ، کاروباری می‌لله‌تیش خرایه
پشت‌گوی •

سالیکی‌ته‌واو کونفوشیوس هه‌ولی‌دا بوراست کردنه‌وه‌ی
میروپلیشانه‌وه‌ی پیلان گیره‌کان ، به‌لام بی‌سودبو ، چاری نه‌ماو
بوجاری دوه‌هم ولاتی به‌جی هیشت که‌وته‌شاره‌و شارگه‌رران •
بوهر لایه‌ک‌ئه‌چو زو‌خاویان‌ئه‌کردبه‌قوررگا ، خویو‌ئه‌وقوتابانه‌ی
که‌شوین بیرو باوه‌ره‌که‌ی که‌وتبون په‌ژاردو کویره‌وه‌ری دنیا‌یان چیشته •
روژی پیاویکی پیر روی کرده‌قوتابیه‌کانی (کونفوشیوس) پی‌ی‌وتن
- براینه‌بوچی زویرن بوچی شانازی نا‌که‌ن به‌م روژدی ماموستا‌که‌تانی
تیایه ، ئیوه‌مه‌روانه‌ئم پینجو دوروژه • ئه‌مرو زه‌نگی بیرو‌باره‌کاتتان
له‌گویی هه‌موانا‌ئه‌زرنگیته‌وه‌وه‌هه‌مو‌ئه‌لین (کونفوشیوس) پیغه‌م‌ری
فه‌ریادو داده •

ئه‌مه‌بیری ئه‌م پیره‌بو به‌رامبه‌ریان به‌لام له‌لایه‌کی تره‌وه‌دوشمنه‌کانی
هه‌ر به‌رامبه‌ریان‌ئه‌کردو سزایان‌ئه‌دا • شاره‌وانی شاری (وی)
ده‌ستی‌کرد به‌هاندانی خه‌لک‌تا ده‌ریان په‌ران وه‌له‌شایکی تر ته‌نانه‌ت
ئه‌ودره‌خته‌ی له‌بنا دانه‌نیشت بو‌حه‌وانه‌وه‌ئه‌ویشیان بری‌یه‌وه • له‌شاری
(تشیانگ) ده‌رگوانی شاریان راسپارد که‌ده‌رگای لی نه‌کاته‌وه •
ئه‌م به‌سه‌ره‌هاتانه‌وایان‌لی‌کرد په‌رپوتو برسبو لاواز بی ، له‌گه‌ل
ئه‌مانه‌شا هه‌ر کولی نه‌داو له‌قه‌سه‌ی خوی نه‌هاته‌خواره‌وه‌چرای روناکی
به‌ده‌سته‌وه‌بو دای نه‌ئه‌نا •

به‌م‌جوره‌سیانزه‌سالی برده‌سه‌ر • له‌گه‌ل ئه‌م هه‌مو ده‌ر به‌ده‌ریو
ئه‌شکه‌نجه‌یه‌دا پیریش هیرشی بو‌هیناو ئه‌وه‌نده‌ی تر لاوازی کرد ، تا له
ته‌مه‌نی شه‌ستو نو سالی‌دا روی کرده‌وه‌شاره‌که‌ی خوی ، پاشن ئه‌وه‌ی

میر کوچی دواایی کردبو کار به دهسته کانش گورابون • نه گهر
چی ماوهیه کی زوریش بو ، به لام دانیشتوانی شار هر له یادیا نا مابو وه
به هاتنه وهی گه لی دل شاد بون لی کی کوبونه وه که وتنه لی پرسینو راویر
کردنی • نه میش که مو زور وه لامی نه دانه وه و ناموژگاری نه کردن •
نیر وازی له گه لی شت هینا و دهستی دایه ویزه و کو کرده وهی هونرا و
(شاعر) ه کونه کان و هه ولدان بوریک خستی ساز (موسیقا) وه نویسی
میژوی ولاته که ی • به جوریکی نه وتو دهستی خسته ویزه ی چینه وه
گه یانیه پله یه کی زور بهرز • وه نه توانین بلین نه و بو به بناخه وه
سه رچاوه ی ویزه ی چین له سهر نه م ریگه یه بی وهستان کولی نه دا تا
له شی گهر می سارد بو وه کوچی دواایی کرد • له شو دهنگی مرد ناوه که ی
هه رماوه و هه ر نه مینته وه •

دوا ی کوچ کردنی نه وسا مه ردم لیوی خویان نه کروشتو کاله کیان
به نه ژنو نه شکان و ناخیان بو هه لئه کیشا بویان ده رکه وست که
(کونفوشیوس) بلیمه تیک بوه روناک که ره وه ی ریگه ی تاریک • نه وسا
ده ست کرا به پیا هه لدان و نویسه وه ی په ندو ویزه و نوسراوه کانی
په رستگا کان به ناویه وه ناو نرا ، قوربانیان بو سهر نه بری •

(کونفوشیوس) هه رگیز دریخی نه نه کرد به تیکهل بون له گفل
مه ردمو پیشاندانیا ن بوریی روناکی ، هه مو کات نه ی ویست په له ی
نازاریان بسری ، هه رچییا ن لی پرسیا یه وه لامی نه دانه وه • • که لی یان

ته پرسی مردن چیه؟ نهی ووت پیویست ناگا خومان بهشتی دور له پیویسته وه
 خه ربك بکهین، نهوانه ی له ده ورو پشتمانن یا ایسته لهوانه بدوی یق ••
 جاریک لیان پرسی به چی شهر بوه ستینن نه میش وتی - به داد، هه روه ها
 سه رداریک لی - پرسی نایا میری چون بیت؟ و دیا چی بو پیویسته؟ له
 وه لاما وتی - خوارده مه نی ته و او، له شکری ته و او، گه لی دل نیا • سه ردار
 لی پرسی هه وه - نه گه ر نه م شتانه هه موی نه بو و واژ له کامیان بهیتن؟
 وتی - په کهم له شکر دوا یی خواردن به لام هه رگیز نالیم واژ له دلنیا یی و
 هیمنی گه ل بهینری، چونکه به بی دلنیا یی نه گه ل به خیاره و نه میری •
 میریکی که لی پرسی نایا پیای کار به ده ست نه بی نازا بی؟ یا نازا یه نی
 پیش هه موشت بخات؟ وتی نه بی راستی پیش هه موشت بکه ویت، چونکه
 نازا یه کی خوار و خیچ هیچ جیا واز یه کی نیه له گه ل درونده کانا ••

[کونفوشیوس] زور به نواونه وه بو بو هانتی کومه لیک کار به ده ستانی
 به نه توارو دادین چونکه نهی ووت مه ردمی داد هه ول نه دات
 بو به رز کردنه وه ی زانیاریو له ناو بردنی تاوان •• زور جار نهی ووت -
 ره وشتو خوی مه ردم بناغه ی کومه که چونکه نه گه ر ره وشتو خوی مه ردم
 باش بی نه واکومه ل دوور نه بی له ناریکه وه • دیسان نهی ووت نه بی
 هه ول بدری بو چالته کردنی خیزان، خوش کردنی ژیانیان نهی ووت نه گه ر
 هه مو گه ل بیت به خیزانیک میریش باو کیان بی، نه و کاته نه بی دلی را گرنو
 له قسه ی ددر نه چن، و نه بی لقه کانی نه م خیزانه له کینه و دوو دلی دوور بن،
 هه روه ها نه بی باو کی نه م خیزانه ش باو کیتی خوی به ته و او ی به ریوه
 به ریت هه ول بدات بویش خستنی هه مو نه ندامیکی، و نه ابی نه ندامانی نه م

خیزانه له باو کیان بی دنگ بن نه گهر بی دادی پیشان بدا ، ودهابی هیچ که مو
کوریه کی بڅه نه پشت گوی *

دیسان دهر باره دی کومه لى کومه لى کامهران نه ودهیه که سه ربه ست
بی ودهوی له جهنگ پاریتری * نه بی شاو کار به دهستانی بزانی چون
خه رج نه کهن ، سامان نه بی چوون یه ک بیت ، نه بی ههول بدری بو
یهرز کردنه ودهی زانیاری کهم کردنه ودهی سزا ههول بدری بو نه ودهی
هه مو که سیک فیری تاوازو ساز (موسیقا) بکرین ، (وده خوشی
شمشال ژه نیکی چاک بو) * نه یوت - نه گهر هه مو گه لان بهم جوره بیان
لی هات ، نه وسا گیتی پر نه بی له شادی و خوشی وده هه مو نه بن به یه ک
تاسایش و هیمنی بلا و نه بته وده ، دزو پیاو خراب له جیهانا نامینی *

- تپرو روژی فرو فیل نیه ، کهس بروای نه ماوه بهو که سانه که دوو
نه اندازه بیان هه په له لایه که وده داوای تاوادی بوخویان نه کهن
له لایه کی تریشه وده دان به هه قی ژیانی میله تانی ترا نانین *
دوکتور کامهران بدرخان

ټوم و هيزی ټوم

ووردي

گرنګ ترين دوزينه وده شتی نهینی له ناو جهرگه ی سروشت دا
(طبیعت) له دمده ی ټاخريه دا بی گومان دوزينه وده ی هيزی ټومه !
ټوم هممو شتیکی گوری ، له لایه که وه تروسکه ی بهختیاری و
شادمانیکی بی وینه ی له ټاسوی ژیانی ټادمیزادا پشان داین ، له لایه کی
تریشه وه ترسو و لهرزو مردنو و له ناو چونی ملیونه های هیئینه بهرچاو .
په لی گهریتو ټوم بوټاسایش و کامه رانی ، بوخوشی و بهختیاری و بهرزی
پایه ی پیش که وتن به کار بهینری بی گومان پاش چند سالیك ، یانی
له سده ی ټاینده دا ټادمیزاد هه زار سال ټه چینه پیشه وده و شتی ودها دروست
ټه کات که ته نانهت به خه ویش نه ی دیوه .

خوټه گهر بیتو هيزی ټوم بوشه رو کوشتارو له ناو بردن به کار
بهینری هیچ گومانم نیه ټادمیزاد که ټیستا ژماره ی له دوو ملیارو
دووسه دو حه فتا ملیون زیاتره ، دو سه دو حه فتا ملیونه که ی بمینی .
گه لیک شتی به سوودی واهن ټه گهر له ری چه و تا به کار بهینری زیانی
گه لیک زیاتره بی له که لکی . به لام هیچ شتی وه کو ټوم نیه ، وه تا ټیستا
له م هیزه گرنګ تر له ناوا نیه .

سهیری ژبانی خوت بکهو پیری بکهروه لهم گتوگوپه له گهل
هاوری په کت یاله گهل خیزانه که تا ئه ی که ی !! ئه م نیوه رویه حه ز
ئه که یت له کوی نان بخوین ؟

ئه لی چی بچین ئه مرو سه ریك له نیویوك بدهین و ئیواره به له نده تا
یگه ری بدهوه شه ویش بیروت فینکه به یانی پیش هه تاو که تن دینه وه به غدا
به هوی ئه تومه وه چوون بومانگ و گهران به ناو ئه ستیره کانا له دوا
روژا شتیکی وانیه به دوور بزانییت ، (شیر په نجه) نه خوشیه که تا ئه م
دوای په میکروبه که ی و ریگای له ناو بردنی نه ئه زانرا وایستا به هوی
ئه توم و کانی (یورانیوم) ئه توانری له ناو پیری ، سه ره تان (شیر په نجه)
که سه ده ها هزار ساله ئاده میزاد به رامبه ر چاره کردنی هیچی پی نه کراوه ،
وا ئیستا ئه ویش دوزرا په وه •

هیزی ئه توم هه رووه کو وتمان ئه و نده به هیزه هیچ شتیك نیه
به ره نگاری بوستیت ، به هوی هیزی ئه تومه وه زور به ئسانی ئه توانین
کیویك وهك پیرمه گرون له ناوا هه لگرین و بیکه پنه ده شتیکی کاکی
به کاکی وه ئه و گه رمای به ی له ئه تومه وه په یدا ئه بی نزیکه ی شش هزار
پله ی گه رمی به که ئه م گه رمی به نه وهك پولا به لکو هه رچی کانیک (معدن)
هه یه له ناویا ئه بی به هه لم •

به هوی هیزی ئه تومه وه ئه توانری داریك بروینری و به ینریته به ر
تهوت و خه لوزی به ردو هیزی کاره با به چاو ئه م هیزه وه نانوین •

به يهڪ لیتراو سدها مه کینهی گه وره ٿه که ویتہ کار •
به پیچه وانہی ٿه مہوہ (خوانہ خواستہ) ٿه گہر ہاتو ٿم ہیزہ بو
جہنگ بہ کار بہنیری بی گومان ٿادہ میزاد بہ رامبہر گرنک ترین کارہ سات
ٿہوہستی وہ ٿہو پیش کہوتنہی کہ ہہزارہا سالہ خہریکی دروست
کردنیہ تی بہ ماوہیہ کی کسم ہہموی لہ ناو ٿہچی • جگہ لہو ہہمو
گیاندارہی کہ ٿہ بنہ قوچی قوربانی •

لہ لہ برار دہ

— کامہران ترین مروف لہ زینا — شابی یان گہدا — ٿہو کہ سہیہ
کہ لہ مالا ٿا سودہ بی —

گوتہ

— ٿہ گہر ٿہ ٿہوی دوژمنت پیت نہویری رہوشتی خوت چاک بکہ •
افلاتون

— خیانت بہ میرات نیہ !! بہ لام ہاوری خرابیہ پیاوہتی ٿہت داتی •
شکسیر

— ہیچ گہلیک رانا پہری تا عہزابو ٿازار داخی نہ کا •

گاندی

— کلک راوشاندنی سہگ لہ دەست راوشاندنی زور کہس راست ترم
أسعد رستم

— خوینی شهیدان ئاو نیه ئاگری ههرا خاموش کا به نزینه گری بهرز
• نه کاتهوه •

ایلیا اهرنپورک

— ئەلین عەبدیک ئەگەر نوستبو خەبەری مەکەرەوه ، بەلـکو خەو
بەئازادیوه بینی • من ئەلیم خەبەری کەرەوه و باسی ئازادی
• بوبکه •

جبران

— ولاتی نیوی ئازادو نیوه کهی تری دیل بی نه پیش نه کهوی
• ونه نه بینی •

ابراهیم لنگولن

گوواری هیوا هیوای سەرکهوتنه

به قهلهمی : ماموستا به شیر موشیر

له کاتیکا زانیم ئیستیزی گوواری هیوا دراوه به یانهی سەرکهوتن
دلم گهش چاوم روون بووه ، ههستم بهوه کرد که هیزی قهلهمی
نووسهران مان ئەکه ویتهوه کارو به زمانه شیرینه کهی خومان ئەنوسین و
ئەخویننهوه • بهم هویهوه زور سوپاسی ئەندامه کانی یانهی سەرکهوتن
ئەکه م که توانی یان ئەم خزمهته گه ورده به بکهن •
وه دوا ئاواتیشم ئەمهیه گوواری هیوا تاسەر بژی و خوینه واره کان مان
به نووسینی جوان و به که لک پهره کانی برازیننهوه و دهه گای یانهش
بوخرمهتی کومه لایهتی و شوینی خویندنهوهی قوتابیان ههیشه کراوه بیت •

بیر له توله سه نندن مه که ره وه !!

وه رگراوه

ژیان پینچ و دوو روژیکه له خوتی تال و ژاراوی مه که هر بیر له وه
بکه یته وه که رقه بهری ئه و که سانه بکه یت خوشت ناوین وه یا بتهوی
توله یان لی بسینیت *

به حوکی سروشت ژیان خالی نیه له بیری رقه بهری و دوژمنایه تی و
توله سه نندن ، که ئه مه یش بی گومان سه ری له ئاده مزاد شیواند وه و ژیا نی
لی کرد وه به دوزخ ته نانه ت ئیشته ی خوارده مه نیشی ناهیلیت وه کاریکی
ئه وتوی تی ئه کات که بواری حه سانه وه ی نه دات و شه و وروژ خهوی
نه بیت و سه ری لی ئه شیونیت وه خزم و دوسته کانشی بی زار ئه کات و دلی
هیچ که سیک به خویه وه ناهیلی *

ئه و چوره که سانه ئه گه ر خویان گیر و ده ی ئه م داوه بکه ن که توله ی
خویان له دوژمنه کانیان بسین بی گومان ئا سو ده نین شه و وروژ به داخه وه
ته تلینه وه وه دوژمنه کانشیان روژ به روژ پی ی گه شه ئه که ن *

به لام ئه و چوره که سانه ئه گه ر بتوانن بیرو ههستی توله سه نندن
له میشکی خویان ده ر که ن ، ئه وسا دوژمنه کانیان شه ر مه زار ئه بن و
کرده په شیمان ئه بن *

هه ره که پیاویکی خو په رست و دل پیس و ناپاک ویستی زورت لی بکات و
 تانوت لی بدا نه که ی گویی بدیتی و بهر بهر دکانی له گهل دا بکهیت ،
 و اچاکه ته نیا بهمه وازی لی بینی له پیر خوتی بهر پته ووه و ناوی له ناو ناوی
 هاوریکانتا بکوژینته ووه ... نه که ی بچیت دوژمنایه تی له گهل دا بگریت و
 خوت توشی ئه وه بکهیت به ددر دو خه فته تی تولسه ندنه وه بنلیسته وه •
 دوکتوریکی شاره زا زور به ووردی چوته بنج و بناوانی ئه و
 ته خوشانه ی توشی نه خوشی ته وژمی خوین (زه ختی خوین) بون و دیا
 نه خوشی (دل) له ئه نجاما بوی ساغ بوته وه له ۹۹٪ ی ئه و جوره که سانه
 له روی پیری تولسه نندن و رقه بهری خه لقه وه توش بوون و زیانان به خوینان
 گه یاندوه ، و خوینان به موره یه ک بردوه توشی و دستانه ی دل بون و له ناو
 چون •

الیرده ده رئه که ویت که زانایان به هه له نه چون که ووتویانه هه مو
 که سیک تان خوش بووی و که س مه که ن به دوژمنی خوتان •
 بی گومان ئیوهش و دکو من چاوتان به گه لی ئافره تی گه نیج که و توه
 که هیشته تالی گه نیجه تی دایه که چی دهمو چاوی چرچو رده نگ و رووی
 زه رد هه لگه راوه به جوریکی و پیاو لی ئه توقی رده نگه ئه مه به شتیکی
 سهیر بیه بهر چاوت و بلی ی چون ئه م جوانه و زوو رده نگی تیک چوو ؟
 ئه م جوره ئافره تانه که به ته مه ن گه نیجو به رده نگ پیر ئه نوینن هوی ئه و دیه
 که (دل) یان ره شه و هه میسه چاویان بریوده ته خه لقی ، به خیلی به هه مو

کهسیک ئه بهن (دوست و دوژمن - ههژار و ده له مه ند •)

لی بوردنو چاوپوشی کرده و ده کی گهلیک بهرزو هوی سه رکه وتنه
لهژایانا • ئه و که سه ی ئه م کرده و ده بکا به پش ره وی خوی وه چاو
له کرده وی دوژمنه کانی پوشیت گومانی تیایه بهشی سه رکه وتنو
کامهران ئه بی لهژایانا • و ئه بی هه مو کهسیک ریگایه کی راست بوخوی
بگریت و گوی نه دانه هیچ سه رزه نشتیك تابه ئامانجی خوی ئه گات •
لورده نس جونس که زانیاریکی کومه لایه تی به ناو بانگه هه ژارانی فیری
خویندن کرده و پی گه یاندون که چی له دوایی یا هه ر ئه و هه ژارانه لی
هه لگه رانه وه و بیستیان بی خنکینن ••• لی یان پرسسی بیرورات چونه
به رامبه ر به وانیه که له پاداشی چاکه دا دوژمنایه تیان له گه لدا کردیت ،
له وه لاما ئه م زانیه ووتی بو گه یشته ئامانج به و په یامه ی به ده ستمه وه یه و
ئه مه وی بلاوی بکه مه وه ماوه ی ئه وه م نیه بیر له دوژمنایه تی و توله سه ندن
بکه مه وه •

ئنجا و اچاکه لیره دا که میک و وردینه و سه نجیک بده ین ، ئه م کرده و ده
په یره وی بکه ین و وازله بیر کردنه وه ی توله سه ندن و رقه به ری به یین چونه
به م کرده و ده ئازارو مه ی نه ته تی دلی خومان ئه ده ین ••• ته مه نیش
کورتو ••• ئه وه ناهینی ژبانی خومان تال بکه ین و بیر له وه بکه ینه وه
که چون له و که سانه توله بسینین دوژمنایه تی یان له گه لدا کردوین •

گه سٽي مسٽر ريچ به کورڊوستانا

گورانيموسيقا وهه لپه رکي کورڊي سالي ۱۸۲۰

وه رگيري: مه مال صاحب

کيني « چيروکي دانشتواني کوردوستان » که مسٽر کلوديوس
جيمس ريچ لهسالي (۱۸۲۰) دا نوسيوپه تي وينه يه کي روون و
شيريني کورڊو کوردوستان تي تيا ته پيني ، چونکه هم نوسه ره
له گه شته که پيدا روژ به روژ چي دييت دلسوزانه نوسيوپه وه و
میلله تي کورڊي خستوته ژور همو ميلله تاني روژ هه لاته وه زور
به جواني له باسي ژيان و رابواردني خيزاني و رابواردني نه و
سه رده مه ي کورڊ دواوه و باسي کوري ټاهه ننگي گورانيموسيقا و
هه لپه رکي کورڊي کردووه ، جا من که هم باسانه نه خه مه
پيش چاو مه به سم همه يه وينه يه کي شيريني ژياني باوو بايران
مان بهيننه وه پيش چاوو په يره وي ره وشته جوانه کان يان بکه ين *
مسٽر ريچ لهسالي ۱۸۲۰ دا که به وولاتي کورڊه واري دا
گه راوه يه که م شت باسي موسيقاي کورڊي و کوري ټاهه ننگي
گوراني کورڊي کردووه ټه لي « موسيقا ژه نه کاني کورڊ له ناو

موسيقا ژدنه كانا له پله ی دوه هم ژمیرین « ټمه یش وائځه یه نیت
له وکاته دا ټاله ته کانی موسیقا بده گمن هه بوود .

بهلام ټووی مایه ی سدرنج دان بیت ټوویه که پاشاکانی
کورد هه فته ی یه ک دوچار له گهل پیاو ماقوله کانیاں بو گوی
گرتنی موسیقاو گورانی و بهزم کوټه بونه وود موسیقا که شیان له
« شمشالو بلویرو ده هولو زورناو ددفو ته پلو دوزله »
پیک هاتوه .

مستر ریچ ټلی « له مانگی رده مزاندا کورد جوری ژیانیاں
ټه گورن ، بهروژ یا ټنون ویا به ته زیجاتو (قورټان)
خویندنه وود خه ریک ټبن ، شهوانیش تا درنگ بو رابواردنو
گالته و گوی گرتن له موسیقاو گورانی کوټه بونه وود . وه له پاشا
دیتسه ر باسی شهوانی شاری سلیمانی که له و سه رده مه دا
به رده مزانان چون رایان بواردوه ؟

ټلی « دوینی شه و کو بوینه وود ، گویمان شل کردبو بو
دوو شوان که به جوته بلویریان بو لی ټداین . که بلویره کانیاں
له قامیش دروست کرابو ، ددنگی بلویره کان نزم و دلگیرو
خوش بوو ، بهلام وا ددرټه کهوت بلویر ژدنه کان زور
شاره زاییان نه بوو له بهر ټمه تاقه تم لیان چو چونکه هه ر ټو
چهنه ټوازه یان تکرار ټه کرده وده که لیان ټدا ، بهلام

خوشترین آواز لهم ئاهنگه‌دا گورانی (له‌یل‌گیان) بو ،
هه‌روه‌ها گورانی‌که‌کی کهشم به‌دل بو سه‌ره‌که‌ی به‌م‌ووتیه‌ده‌ستی
پی ئه‌کرد (ئه‌ز ده‌نالم) .

ئج‌ا نوسه‌ر دیته‌وه‌ سه‌ر باسی شوانه‌کانی کورد ئه‌لی
« شوانه‌کان که شمشال له‌ناو چیاکانا لی ئه‌ده‌ن ده‌نگی شمشاله‌که‌یان
ئه‌مه‌نده‌ خوشه‌ پیاو ئه‌حه‌سینته‌وه‌ چونکه له‌ناو چیاکانا ده‌نگ
ئه‌داته‌وه‌و ئاده‌مزاد هه‌ست به‌جوانی سه‌روشت ئه‌کات . شوانه‌کان
ئه‌لین که شمشال لی ئه‌ده‌ین ئه‌گه‌ر به‌مانه‌وی هه‌مو مه‌رو مالاته‌که‌مان
له‌ده‌وری خومان مول ئه‌ده‌ین وه‌یان بلاوه‌یان پی ئه‌که‌ین شمشال
لیدانیش شتیکی ئاسان نیه ، نه‌فه‌سیکی دورو دریزی ئه‌وی ،
شمشال ژه‌نه‌کان ئه‌وانه‌ی شمشال ژه‌نیکی باش‌بن بینی تیا ئه‌خونه‌وه‌
نه‌فه‌سه‌کانیان زور دریژه .

له‌لایه‌کی که‌شدا مستر ریچ ئه‌لی « به‌لای خه‌رمانیک‌ا
ئه‌رویشتین کیژو لاوه‌کانی کورد به‌ده‌م دره‌وه‌ وه‌ گورانی‌یان
ئه‌وت به‌زوری گورانی شیرین و فه‌ره‌اد یان ئه‌وت و که ئه‌مه‌
هه‌لبه‌ستیکی دل‌داری زور نایابه ، له‌به‌ر ئه‌مه‌ی له‌زور ده‌میکه‌وم
کورد موسیقای بووه‌ چونکه سه‌روشت وای بو ریگ خستوین که
ئه‌بی کورد به‌هوی دیمه‌نی جوانی ولاته‌که‌یه‌که‌وه‌ مه‌یلی موسیقاو
شیعری هه‌بیت جا پویسته له‌سه‌رمان زور ئه‌همیه‌ت به‌دین

به موسیقا چونکه له ژبانی ئاده مزادا موسیقا دسه لاتیکی ته اووی
هیه ، بوخوش رابواردن و هسه سانه وه بو نازایه تی و چونه
مهیدانی جهنگ یاریده ریکی ته اوو هیزیکی ددرونیه •

له میژووی ئاده مزادا که ته پل دروست کرا بو چونه مهیدانی
جهنگ به کار هینرا و تا ئستایش بو ریک رویشتی سهر بازو
له شکر ته پل لی ئهدریت •

وده نگی موسیقاش بو خزمه تی سوویایی هاوتای نیه و ده نگی تایه تی
هیه بونستن ، له خه وهه ستاندن ، بو وریا کردنه وه و چالاکي ، بونان
خواردن ، بوسه لامی شاهانه بو سهر باز به کار ئه هینریت • ئه گیرنه وه
له مه پیش فرقه یه ک سهر بازی انگلیز له ناوچه ی چیاکانی هندستانا چوون
بومه شقی عسکری ، بی ئه وه ی به خویان بزائن هینری یاخی گهرانی
هندی ددرویان ئه گرن وله وده ئه بن بدهن به سهر یانا ، پاسه وانی فرقه که
پی یان ئه زانیت دس به جی به ده نگی تایه تی موسیقا فرقه سهر بازه که
ووریائه کاته وه ، وه سهر بازه کان له سسه نگه را له چوارلاوه خویان بو
دائه مه زنین وه له دوای شهرد تفنگیکی زور یاخیه کان راو ئه نین و فرقه که
له مردن رزگناریان ئه بی • له بهر ئه مه یه هیزی سهر بازه کانی هه مو
حکومه تیگ باندي موسیقایان هیه له کاتی شینه بی و هسه سانه وده بوخوش
رابواردنی سهر بازه کان • له کاتی جهنگیشا بودلیری و نه به زی به کار

گهردن بی ئازاد
همیشه دلشاد

جهرتان پیروز
به خوشی بترین

لانهای کوردانه
خواستی لاوانه

یانهی سهرکهوتن
به رزی و ثیانی

هروا

به هیوایه باوی خویندنو خویندهواری به زمانی
کوردی بلاو بیستهوه ، جا کهواته تکات لی
ئهکات ههرناتهواوی و کهمو کورریکی تیا ئه بینیت
چاوی لی مهپوشه ، ناگاداری بکه چونکه کهمو
کورری ئهم گوواره کهمو کورری خوتهو بهناوی
کوردهوه ئهژی و ده رئهچی .

ناو و نېستانی هیوا

به غداد شه قامی زه هاوی یانه ی سهرکه و تن
ته له فون ۸۴۵۳۲

خاوه نی ئیمتیا ز : یانه ی سهرکه و تن
مدیری مسؤل : حافظ مصطفی قاضی

نابونه

دینار	فلس	
۱	۰۰۰	نابونه ی سالانه
۰	۷۵۰	بو قوتابی
فلسه	۱۰۰	دانه ی به

پاره ی نابونه به ناوی ئیداره ی
یانه وه پیشه کی نه دیت

هيووا

گرواريکی نهدهبی و زانستییه مانگی جاريک دهرنهچی

بهغداد : چاپخانهی تمدن

HIWA

Cowvarki Adabi Zanistia Mangi Jarik Dar-Acae

Baghdad-Chapkhaneh Tamaddun